

05

A

2155

Ἐὐθὺς
ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

hoc est,

ASSERTIO SANÆ DOCTRINÆ
DE

SALVIFICÆ FIDEI QUIDDITATE,

Quam

CONSENSU

Venerandi DD. Theologorum Collegii

in celeberrimâ Witteberg. Academia

Sub

PRÆSIDIO

Viri plurimùm Reverendi, Ampliſſimi, Excellentiſſimi

ac Præclariſſimi,

Dn. JOHANNIS HÜLSEMANNI,
S.S. Theol. Doctoris ac Professoris in inclyta hac
Academia eminentissimi, Dn. Præceptoris Fautoris ac Pa-
troni sui magni æternùm magnificiendi.

Publico Examini subjicit

M. JACOBUS HACKMAN Otterndorpio Hadelens.

IN AUDITORIO MAIORI

d. 1. Augusti.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI Acad. Typogr.

Anno M DC XXXIX.

VIRIS

Admodum Reverendis, Clarissimis, Præstantissimis, Eximiis, Doctissimis,

Dn. M. Johanni Turbano Pastori Hamburg. ad
D. Johannis,

Dn. M. Johanni Müllero Pastori Hamburg. ad
Spiritus S.

Dn. Jodoco Capellen } Hamb. ad Div. Cathar. verbi
Dn. M. Henrico Janichio } Ministris,

Dn. M. Danieli Arnoldo Scholæ Hamb. Con-
Rectori,

Dn. Georgio Barsenio apud Hamburg. Causa-
rum Patrono & civi primario.

*Dnn. Fautoribus & amicis suis
colendis*

Disputationem hanc Theologicam
declarandæ gratitudinis &
observantiæ g.

Dd. & offert

M. Jacobus Hackman. Otterndorpio-Hadel.
Autor. & Resp.

05 A. 2155

Ue fit fidei dignitas simul atque necessitas, quæq; anima mala è contrario ejus defectum concomitantur, tenent cum primis quorum corda veritatis luce collustrata. Etenim qui iter in nocte

consciscere cupit, eum errare docet experientia: In hujus mundi nocte magis errare videntur, qui se Christianos opinantur, cum adhuc eos fidei lux lateat: Nam qui vident bene, moriantur beate, ignorant plane, imò ipsum DEum. Fides quippe Dei cognitio est teste Cyrillo lib. 11. in Job. cap. 16. & ignota fide ignoratur ipse DEus: Unde non immeritò Chryostomo in Symbolo: Fides est lumen animæ, ostium vitæ, fundamentum salutis æternæ. Ut enim lampas, (ait idem in Matth. 25.) illuminat domum, ita fides animam. Quid E. (loquor cum Bernhardo in Cantico) non inveniatur fides? attingit immensa, apprehendit novissima; ipsam deniq; æternitatem suo illo justissimo sinu quodammodo circumcludit. Quare cum tanta fidei necessitas, ut eâ vacui salutis naufragium fecisse verè dicantur, ut August. Serm. 38. de tempore testatur, non injuriâ huic materia hac vice aliquid damus temporis. Solliciti autem potius erimus de thesauris veritate, quam ad versariorum Strophis: Satius enim eas silentio spernere, quam fusè illas refusando complere pagellas. DEus qui fidei dator, conatui adesse velit cælitus.

Cyrril. lib. 11. in Job. c. 16.

Aug. Serm. mon. 38. de Temp.

T H E S E S.

I. Sua equidem tenuitate videntur sordere quæ de ὀνομασ- λογία tradi consueverunt; at omnia poenè secula exemplo esse possunt, contemptum vocularum, earumq; ignorationem Ecclesiæ damnum dedisse, itaq; nec humilia despiciamus. Fidei vocem quod spectat, à sendo originem trahere Cic. lib. 1. offic. dicit, cui & magni viri calculum dedisse videntur; Aliis arridet derivatio à fido; quicquid sit, hic suo abundare poterit sensu quilibet: Vox verò græca πίστις Budæo notante à πείθο derivatur, quod idem ac suadendo doceo, suadeo, confido &c Actor. 19. v. 8. cap. 28. v. 23. Cujus tamen derivationem facere à rad. Heb. פתח quam facere videtur Pagninus in Lexico pag. 2267. & Mercerus in Gen. p. 220.

Ὄνομασ- λογία.

Fidei Ety- mol.

num conveniat, qui hebræa callent, videant; tantum quippe ab-
est; ut audiat bene semper, de quo in Scripturis ea dicitur, ut maxi-
mè ipsi detur aliquid vitii. Nam etsi *Gen. 9. v. 27.* in Hiphil פִּתְּחֵם
quibusdam noter; quod DEUS aliquando posteris Japheti veris ra-
tionibus sit persuasurus, eosq; alleciturus quo habitent פִּתְּחֵם
in tentoriis Semi; id est Ecclesiam accedant: (Quamquam sint,
qui i. illud פִּתְּחֵם non derivent à radice Heb. פִּתְּחֵם vel denotante
persuasionem; sicut vertunt *Dn. D. Gesnerus super Gen. pag. 239.*
D. Rungius p. 358. *Flacius in Clave Script. part. 1. pag. 1188. lin. 45.*
Pelargus in Genesis p. 212. & 214. *Schindl. in Lexico p. 1500. Tremell.*
in b. l. Piscator in notis lat. pag. 232. & 237. Tossanus in observ. Germ.
pag. 10. vel significante, modo tamen apud Hebræos inusitato,
dilationem ut explicant *Santes Pagninus in Lexico cum notis Mer-*
cerip. 2271. פִּתְּחֵם apud *Stench. Tom. 1. recog. V.T. pag. 121. Nicolaus*
Fullerus. Miscell. Sac. lib. 2. cap. 4 p. 160. Buxtorf. in Lexico pag. 623.
Pareus in Comment. p. 920. Dn. D Gerbi. in b. l. p. 250. & qu. 9 p. 253.
Benedictus Péverius p. 390. Mércerus p. 220. Sed potius à rad. פִּתְּחֵם
aperuit, ut *Arias Montanus* in radic. marginal. *Münsterus in Lexico*
Hebraico-Chaldaico p. 384. edit. anno 1523, in octavo; licet, ubi litera
פִּתְּחֵם maneat non videamus; vel etiam radice Chaldaicâ פִּתְּחֵם (no-
tante idem; quod, dilatavit; ap. *Johann. Buxtorf. jun. Lex. Chal-*
daico-Syriaco p. 442.) quemadmodum *Drusio* placet ad difficiliora
lòca *Geneleos cap. 26. p. 41. 2.* qui verba illa: habitet in tentoriis
Semi; non referunt ad Japhetum, sed DEUM ipsum, hoc sensu: di-
latabit quidem Deus Japheto (sc. habitandi locum.) Sed habitabit
(Elohim) in tentoriis Semi; hoc est. sola posteritas Semi hac in re-
erit beata (ex Semo enim nati sunt Judæi; ut ex illa oriatur verus
Deus, Christus. Hunc in modum quoque *Paraphrasticus Jonathàn*
exponit (contra quam putat *Schindlerus l. d. pag. 1500.*) dilatabit;
inquit; quidem Deus Japheto sed habitabit in tentoriis semi: sicut
verba hæc recensentur à *Nicolao Fullero* loco citato p. 165. Nec
absumilis est *Onkelos*; qui ex versione *Benedicti Ariæ Montani* apud
B. Gesnerum in comment. super Genes. p. 205. & Gerbi in Gen. qu. 10.
pag. 253. Verba Hebræica sic circumscribit: Dilatet Deus Japhet:
& habitet gloria ejus in tabernaculis Sem. Huic explicationi con-
sentit-

sentiant *Dn. D. Glassius* ὀνομαζόμενος. *fac. class. 1. n. 3. pag. 22. 23. Nicol. Fuller. miscel. lib. 2. per totum c. 4. imprimis pag. 165. Mercerus in Commentar. p. 220. B. & E. eam maximè probat* (verba sunt *Pererii* in h. l. p. 390. n. 188.) *Theodoretus* q. 58. in Gen. p. 16. nec ea displicet *Lyrano, Burgensi, & Tostato*; (quamvis refutetur à *Pererio* d. l. n. 189. & *Cajetano*;), non raro tamen decipiendi significationem habere, attestantur loca Scripturæ; à *Schindlero* annotata in Lexico p. 1500. *Deut. 11. v. 16. Job. 31. v. 27. Job. 31. v. 9. & derivata פְּתוּרָה & פְּתוּרָה*. Taceo literarum transpositionem.

II. Hebræa vox פִּתְמוּנָה quæ fides exprimitur non modo secundum usum Scripturæ, sed etiam testimonium פִּתְמוּנָה & Symbolum Judæorum quod vid. ap. *Schindl.* in Lexico p. 90, emphatica est, siquidem radix פִּתְמוּנָה cui originem suam debet nomen fidei Hebraicum, de eo ut plurimum usurpatur, qui fidelis, certus, constans & perpetuus semper vel fuit vel perseveravit. Itaq; ex vi derivationis jam dudum est manifestum, fidem non per dubitationem quandam Pontificiorum, sed firmissimam fiduciam esse describendam. Et si autoritate in Hebraicis egregie expertorum niti liceret, quibus probari posset פִּתְמוּנָה & alterum פִּתְמוּנָה significationem, quæ nutrire & pascere notat, participare, facile hinc conjiceremus effectum veræ & salvificæ fidei, qui est; animam spiritualiter pascere, & nutrire, ut mox in thes. subseq. iv. ex Joh. 4. & 6. capitibus planum fiet.

III. Acceptiones fidei in Scripturis occurrunt variæ: vel enim 1. notat nudam Scripturæ notitiam, quæ irrogeniti & Diaboli imbuti esse possunt. Jac. 2. v. 19. Marc. 5. v. 7. Luc. 8. v. 28. Act. 19. v. 15. 2. Vel doctrinæ Evangelicæ professionem & assensum, Act. 8. v. 13. 3. Vel immotam misericordiæ Dei innitentem fiduciam, quæ per verbum & sacramenta ordinariè in cordibus credentium generatur; quo sensu non modo hinc inde in S. Scriptura accipitur, sed nec desunt exempla apud prophanos, quibus hæc significatio probetur, teste Chemnitio Tom. 2. l. c. pag. 256. & Budæo in Lexico de hac voce: Hoc notato in proclivi est *Bellarmini* errorem perspicere, qui fidem Historicam cum justificante turpiter confundit, non animadvertens infigne discrimen, quod partim objectum,

Acceptio-
nes Fidei
1. Notitiæ
significat.
2.
assensum.
3.
fiduciam.

A. 3;

partim.

4.
constan-
tiam.

5.
donum mi-
raculorū.

1. *Fid. mi-*
raculosa.

2.
Genemlis
& Histo-
rica.

3.
Specialis
& salvifi-
ca.

4.
Distincti-
ones qua-
les.

Synonym.

partim subiectum monstrat. 4. *Vel constantiam in dictis & factis,* & tribuitur cum homini tum Deo Psal. 33. v. 4. Hof. 5. v. 9. (licet diversæ loci hujus sint explicationes apud Interpretes vid. Castro. in h. l. p. 125.) Rom. 3. v. 3. *Vel 5. miraculorum donum,* Matth. 17. v. 20. 1. Cor. 13. v. 2, quæ acceptiones, (omnes enim enumerare, nostri jam non est instituti, Consul. Lang. in Polyanth. pag. 423.) varias distinctiones suppeditant, ut *fides sit vel miraculosa*, quæ malè eadem esse dicitur cum justificante, uti *Bellarmin.* autumat lib. 1. c. 8. de justif. Nam 1. hoc donum fuit extraordinarium, 2. Temporale, 3. Paucis datum, 4. Sine illâ fide ut plurimum salus datur, horum verò neutrum de justificante dici potest. Vel *Generalis & Historica*, non quatenus circa historias biblicas versatur, sed quia vera esse cognoscit in genere, quæ in Scripturis consignata. Ea propter ejus objectum est verbum Dei, de qua fide *Jacobus* loco paulò ante citato c. 2. 19. agit, non verò salvificâ contra *Bellarmin.* lib. 1. c. 15. de justif. Et hæc distinctiones meritò notandæ sunt, ut eludere valeamus calumnias adversariorum, qui nescio cujus vanitatis nos accusant, quasi talem fidem propugnaremus, quæ unicum duntaxat respiceret articulum Christianæ Religionis; Nam quamvis objectum fidei statuatur, misericordia Dei in Christum, id tamen de *speciali & salvificâ* intelligimus fide in actu justificationis consideratâ. Siquidem *Fides* non quatenus scientia est & objectum habet qualecunque verbum Dei, sed quatenus apprehendit meritum Christi, justificat. Circa quas tamen *distinctiones* hoc observari volumus, easdem esse non tam rei, quam nominis. Alioquin apud *Pistorium in Hodoget.* p. 115. & 206. alia quidem adhuc datur distinctio inter *fidei actum immeritorium, & habitum fidei meritorium.* Sed cum sit Scripturæ incognita, tum Patribus, itaq; quâ facilitate profertur, vicissim rejicitur.

I V. Fidei Synonyma sunt *ἰσχυροῦς* Job. 6. v. ult. *πληροφo-
ρία, παρρησία, πεποιθήσις, κατέλευσις, ληψις τῆς χειρὸς, ἐσθλασις
ἐπιζουδίων.* Itaq; & æquivalent hæc verbales locutiones, fidere
Deo, confidere, fiduciam in Deum ponere, credere, servare ser-
monem Christi Job. 8. v. 51. & 14. v. 23. Venire ad patrem, &
per Metaph. locutionem, comedere, bibere, saturari, *Joban. 6. &
cap. 4. facere voluntatem Dei Job. 6. frustra E.* ex his Phrasibus.

Pisto-

Pistorius in Hodoget. pap. 199. meritum operum astruere conatur.

V. Quidditatem Fidei quod concernit, variè ea quidem tractatur, sed imperfectè valde, non modo apud Scholasticos, qui fidem duntaxat per assensum definiunt, quasi sit nihil aliud, quam *habitus mentis infusus, quo intellectus firmiter assentiatur omnibus que à Deo revelata;* sed & Patres ejusmodi descriptiones habere, nostrates de monstrant; quæ tamen benignâ interpretatione molliendæ magis, quam planè rejiciendæ, siquidem dubio procul, de generali solum & dogmatica locuti sunt. Reperiuntur etiam quædam descriptiones Etymologicæ, nonnullæ loquuntur de fructibus & affectibus, quibus fidem adesse vivam & veram conjicitur. *Sociniani* fidem per assensum & obedientiam definiunt: Et enim quam fidem esse fiduciam in Christum firmam aliquando tradant, subdolè tamen agunt & non intelligunt fiduciam, quæ nitatur plenâ & perfectâ solutione pro peccatis, nam neque satisfactionem neque Christi meritum agnoscunt, cum id *exemplare modo, non satisfactorium* esse comminiscuntur. Eos autem fiduciam in Christum ponere ajunt, qui credunt Deum præstituram esse que promiserit & eis benefacturam qui ipsi obediunt. Instas? Sed quomodo sic Fides terminativè in Christum fertur, cum in hac descriptione ejus plane nulla fiat mentio? Respondent, & hanc fidem jure merito ad Christum referri, partim quia Deus per Christum tanquam Legatum ea beneficia nobis promisit, partim quia fidem per Christum in nobis operatur, ita *Osterod in Instit. c. 2. p. 20. Soc. part. 4. cap. 11. p. 386.* de Servatore. Imò duplicem constituunt fidem, aliter enim in Deum, aliter in Christum credere asseverant. Sic enim expressè *Cateches. Rackov. p. 147.* inquit: *Christus eam fidem in totum sibi non arrogat, quam Deo debemus, ideo dixit, Job. 12. v. 44. Qui credit in me, non credit in me sed in eum qui me misit: & idem testatum Petrum opinantur, quando inquit: Per eum creditis in Deum, 1. Epist. cap. 1. v. 21.* Sed hanc ignorat distinctionem fidei Scriptura, quippe unam profertur *Eph. 4. v. 5.* non E, una est, quæ directè tendit in Deum, altera quæ ad Deum per indirectum dirigatur: Cum honoremus filium eâ adoratione quâ Patrem *Job. 5. v. 23.* Locus verò *Johannis* potius pro nobis: Hoc enim ibidem doceri

Definitio Fidei Patrum & Scholasticorum.

Photinianorum Deo finitio.

In Christum credere quid Photinianis?

doceri manifestum est, illos non in merum hominem credere, qui in Christum credunt, ut mox subjicit, v. 45. ipse servator, quando ait: *Qui me videt, eum videt, qui me misit*; Ex quibus verbis patet, hunc locum vel potius particulam negativam, non esse exclusivè, sed potius comparativè intelligendam, h. s. *qui in me credit non (sub. solum) in me credit.* Hunc enim sensum suppeditat subdita ratio; quia qui me videt, etiam videt eum qui me misit. Conferatur Marc. 9. 37. & Calixt. in h. l. Sed quare hanc fixerint Adversarii distinctionem, conjici non operosum est, cum Christo divinitatem derogent: sed de hoc infra pluribus.

*Fidei sal-
vifica De-
scriptio or-
thodoxo-
rum.*

VI. Nos ex Scripturâ Fidem ita definimus: *Quod non sit modo Historica tantum verbi divini notitia, vel simplex & generalis assensus, quò statuimus quæ de Christo ejusq; beneficiis in Verbo Dei proferuntur, vera esse. Sed in Christum certa & indubitata ad nos ipsos factâ beneficiorum Christi applicatione, singulari fiducia, que non ex nostris viribus oritur, sed in corde à Deo accenditur per promissiones gratiæ, usq; alitur, at que per Spiritum S. preces & usum Sacramentorum confirmatur; conscientiam tranquillam, remissionem peccatorum asserti, & in bono hominem confirmat, & ad vitam eternam obsequat.*

*Fidei con-
suetudo
duplex.*

VII. In qua Definitione hoc maximè notandum ducimus, fidem sortiri duplicem considerationem, vel enim *ratione formalitatis, vel actuum & exercitiorum, seu ratione materialis* illa pensanda: *hujus notitiam assensum & fiduciam includit, illius ratione solum fiduciam.* Ubi obloquentes tum Pontificios tum Photinianos habent orthodoxi, hos quo ad posterius, illos quod ad utrumque. Siquidem Bellarm. lib. 1. de justif. c. 4. *Fidem* definiri satius existimat per ignorantiam quam notitiam idq; eò, ut Scholasticorum somnium tueatur, qui aliquem posse credere sunt arbitrati, etsi eorum quæ credit, non habeat notitiam, unde Lombardi nata Distinctio, inter fidem implicitam & explicitam lib. 3. Sent. dist. 24. quæ tamen sanctis Patribus im merito adscribitur: cum fidem versari circa res arcanas & incognitas quæ nesciantur magis quam intelligantur, dixerint. Nam hoc comparatè locutos, verisimilius est, ratione nempe modi cognitionis, qui latet ad principia Philosophica, non ratione rei, quæ ex revelatione respectu existentia, scitur.

*Quomo-
do Patres
Dist. inter
fid. impli-
citâ & ex-
plicitâ in-
tellexerint*

VIII. Contendit cap. 7. dicti libri Bellarm. probare suam *Bell. fides*
 opinionem ex eo, quod Fides sit ad cognitionem via, secundum *nō esse co-*
 locum *Esa. 7. v. 9. Si non credideritis non intelligetis.* Unde *gnitionem*
 clauditur. *Quodcumque est apparuit ad cognitionem, id ab eā di-*
 stingui necessum est: & conseq. quod ab aliquo distinguitur, ejus *probare*
 quo distingui dicitur, quidditas vel formale esse nequit. Atqui fides *contendit.*
 a notitiā misteriorum distinguitur. ut ex *Esa. & 1. Corin. b. 12. v. 8. 9. &*
13. v. 2. patet. E.

Ceterum tantum abest ut Scriptura à parte stet Adversarii, *Vera the-*
 quin potius isti expressè contrariatur, cum fidem scientiam vocat *seos pro-*
Esa. 53. v. 11. (ubi rectè legit in scientiā sui, non modo Lutherus, batio.
 sed & Pagninus, Cornelius à Lapide, Vatablus, Sanchez. קרר; nec
 repudiant hanc lectionem vid. Sanctius in h. l. p. 563.) & Hebr. ii.
v. 3. Fide intelligimus aptata esse secula & Rom 16. v. 25. 27. Fides no-
titia misteriorum dicitur 1. Tim. 2. agnitio veritatis appellatur. Ta-
ceo, quod fideles caveant sibi à falsā doctrinā Matth. 7. v. 15. digno-
scant vocem pastoris sui à voce mercenarii, Joh. 10. v. 4. & Spiritus
probent, num ex Deo sint 1. Joh. 4. v. 1. Num autem hæc fieri pos-
sint ab ignorante, judicet qui salem habet. Fugere enim à pseu-
doprophetis & alieni non sectari dogma, sine cognitione veri im-
possibile est.

Respon. ad

Bell. argu-

menta

1. Contra-

dicat Coste-

ro Enchir.

c. 4. p. 170.

2. Confessi-

oni Papi-

starum.

3. Sibi ipse,

Resp. ad

Loc. Es. 7. 9

IX. Bellarmini verò objectiunculas quod spectat, de facile *Bell. argu-*
 refutari possunt. Non dicam ipsi *Costerum* contradicere, qui in-
 quit: *Quæ fide tenemus, certissimè cognoscimus longè etiam certius*
quam eas res quæ sensu percipiuntur; Nec verba faciam de Cate-
chismo Romano part. 1. c. 1. in Resp. ad q. 1. dicente: Fidem cogni-
tionem Dei esse. Hoc saltem urgeo Bellarminum Bellarmino non
 constare. Nam:

Cujus proprium est plenissimè scire & pro certo habere aliquid, oni Papi-
illud non in ignorantia consistere potest, nisi Adversarius concedat. starum.
Terram immobilem quotidie versus 4. mundi plagas motu circulari
impelli: Jam verò prius membrum datæ positionis de Fide ipse asserit,
lib. 1. de justif. cap. 2. E.

In primis quod Scripturæ loca cōcernit, Bellarmino fraudi fuit *Resp. ad*
 versio latina: Etenim id plane non habetur in textu, quod disputat *Loc. Es. 7. 9*
 Adversarius, In *Esaia* sic legitur *וְאִם לֹא תִאֲמָנוּ כִּי לֹא תִאֲמָנוּ*
 B si non

ſe non creditis, certè (Eſſe enim *H* hic non cauſalitatis ſed certitudinis fatentur plurimi Interpretes) *non manebitis.* *Montanus: ſe non credatis* (verbis meis) *quia non eritis ſtabiles* (fideles) *Hieronym.* T. 5. oper. fol. 15. B. *Si non credideritis non permanebitis.* Ita & *Symmachus* apud eum. Sensus E. eſt, vos non permanebitis (verba ſunt Hieronymi l. d.) in regno veſtro: ſed in captiuitatem ducemini, ſuſtinentes eorum pœnas, quorum imitati eſtis infidelitatem. At LXX ita reddunt *èdè un' ouèirè*, non intelligatis. Quid dum Bellarmine? *Una certè* (inquit *Steuchus Bibliothecarius Pontificius in Gen. c. 11. v. 3. pag. 122 B*) intelligendarum ſacrarum literarum ratio eſt, ſi quis *Hebrais loquendi mos eſt, non ignoretur.* Ubi jam quæſo, *NON* intelligere notat? Certum eſſe quidem, & credentem, nunquam cognoscentem. Sed audiatur *Sanctius* pag. 94. n. 20. *Quocquid ſit de tranſlatione LXX dicam nunc, quod juxta tranſlationem noſtram videtur magis per uotum S. Hieronym. quem ſequitur Thomas, Haym. Hugo, & plures alii ſic exponunt: Si non fidem adhibebitis meis verbis, quibus ſalutem uobis & libertatem; Samaria ac Syria waſtitatem denuncio, non eritis ſtabiles in regno ſed in captiuitatem ducemini: Qua explicatio omninò mihi placet.* Hæc ille. Hæc & nobis placet.

*Reſp. ad
 los. 1. Cor.
 12. v. 13.*

X. Num meliore intelligentiâ teſtimonia Apoſtoli produxerit, qui claritatem textus aſpicit, deprehendit: agit enim Apoſtolus de donis Spiritus Sancti ob quæ Corinthios contendere & ſuperbire non conueniret, aliis enim datum eſſe hoc, aliis aliud; itaq; potius per caritatem ad commoda Eccleſiæ dona impendant. Excipis? manet tamen hoc, in allegatis locis fidem à cognitione diſtingui. *Reſp. Intelligitur fides* (verba ſunt celeberrimi Theologi in h. l. B. *Balduini pag. 6, 6.*) *non illa ſalvifica, quæ omnibus verè Chriſtianiſ communitis eſt, ſed miraculoſa, quæ quondam in primitiua Eccleſiâ variis in rebus ſe exeruit, hodiè autem in iis requiritur, quæ magnâ animi fiducia in rebus dubis Deo adherent, ubi alii, qui hanc fidem non habent, præ anguſtiâ animi trepidant & exoptatum rerum ſucceſſum & eventum ſibi polliceri non poſſunt.* Idem repetitur pag. 638. & pag. 684. *Eſtius quoque Pontificius autor,*
dicit

dicat eam intelligi fidem, quam *Cajetanus* docet: *Fidem non credendorum, sed agendorum & patratorum miraculorum*, quam *Græci fidem signorum & miraculorum* appellant conf pag. 353. Videantur & verba *Chrysoft.* apud *Paræum* in h. l. fol. 809. D. nec absimilia traduntur pag. 816. C. Ficulneum E. præsidium est, quo se tueri *Bellarmin.* laborat: Deinde *disting.* inter *notitiam evidentiam & certitudinis*, inter *cognitionem ασθητικω ηγα Ανασθητικω*, vel inter *γνώσιν ηγα δεισθητικω*. Quanquam hæc fidei derogetur, non tamen verum statim, quod *Bellarmin.* nectit. Intelligimus itaq; per *notitiam*, thesi sexta, *non conclusionum scientiam accuratam per Apodixeos mediam ex principiis per se notis acquisitam*, quippe supernaturale fidei objectum assequi vel e rationis naturali lumine, est contradicere *Apostolo* 1. *Corinth.* 2. & ratione ad insaniam abuti, sed *opponimus crasse ignorantia & fidei implicita* quæ pecudum stupori potius quam *Christianorum* convenit institutioni.

XI. *Secundum fidei actum, consensum*, lubenter concedunt *Papicolæ*, arbitrantes fidei *gōiā* in eo consistere. Verum eo ipso proprio se gladio jugulari non animadvertunt: Nam sic in fumum abit fidei *distinēt.* in *implicitam & explicitam*. Quippe quibus assentimur, eorum cognitionem habere necessum est: Assentiri solemus, quia rem veram esse judicamus: Judicium verò cognitionem rei dijudicandæ præsupponit; alioquin cœcum. Est autem ille *assensus nihil aliud quam actus, quo ea vera censemus, quæ in Sacris DEUS per Prophetas & Apostolos literarum monumentis consignari curavit atque jussit*: In cujus descriptione fidei *Historicæ* objectum, nempe *η πίστις γενική* monstratur; (Est enim ea infallibile, immediatum & non aliunde, sed per se ratum primum principium) Nihil ergò hic, quod autoritate divinâ gaudet, sive doctrinam concernat, sive res gestas contineat, eliminetur, contra quod errasse videntur non pauci, qui conscientia non officere statuant, si aliquis *Scripturæ* libris omnibus non subscriberet, contentaq; vera esse omnia crederet: Sic teste *Epiphanio Sadducei omnes libros Biblicos Mose excepto repudiabant*, unde & errorem eorum de resurrectione *Salvator* refutare voluit ex *Mose*. Et

*Fidei actus
secundus
assensus.*

*Quid ille
assensus.*

*Generale
obj. fidei
Histor. est
Verbū Dei.
Quod.
Impugnatur
quibus
dam libris
autor. divi-
nam de-
rogando.*

Irenaeus refert lib. 1. c. 26. Ebionitas præter Matthaeum, ceteris Evangelistis non dedisse fidem: E contrario Cerdoniani & Marcion explorabant omnes Evangelistas, excepto Luca, cui alii quot addebant Pauli Epistolas, teste Tertulliano de præscript. in fine. Nec desunt adhuc ex seculi hominibus, qui sufficere ajunt in Christum credere, licet multis, quæ quasi fabulam in Scripturâ redolerent, aut jocum præ se ferrent, non adderetur calculus.

XII. Notanter verò dicitur, quod Fides eorum sit assensus, quæ in Scriptura consignata. Nam doctas fabulas non sequimur, cum firmiorem habeamus sermonem Propheticum 2. Pet. 1. Qui Papistarum dogmati non subscribunt, æquè traditionibus assensum esse danandum, illos Patricii Concilii Tridentini Sess. 4. decret. 1. anathematis feriunt fulmine. Ex quo Jesuitarum Thesis: *Quæ sub Titulo traditionum proponuntur, eadem fide credenda, ac ea, quæ in Scripturâ habentur. Neque enim post tot Concilia de Traditionibus amplius disputandum censent, quod verè apostolica videantur: Canisius in opere Catechetico pag. 124. & 126. & Hosius pro tripode se federe purans, insigne consilium suo exculpit cerebro, dum id, quod Plato lib. 1. de Legib. ad suas accommodat traditones, consilium largitur, ut lex feratur, quæ omnes obligentur, ne quis querat an rectè an secus se habeant traditiones, à quo Bellarm. ne latum pilum discedit lib 4 c. 4. & 5. de Verbo Dei non scripto.*

XIII. Verum ejusmodi reverentiam, qualis Scripturæ debetur, traditionibus deferendam non esse, urget evidens ratio. Nam etsi libenter largiamur, quasdam Romanensium traditiones, quas cum Catholica Ecclesia communes habent, non simpliciter rejiciendas, non tamen eundem merentur cum Scripturâ assensum, cum iisdem non propter se credatur. Sed hæc ex professore in loco de Scripturâ tradi consueverunt. Alterum verò speciale fidei historicæ objectum constituimus *articulos seu fidei dogmata*, quæ sunt nihil aliud, quam *peculiariorum doctrine Christiane capita*, quorum cognitio non nisi ex verbo Dei scripto cum V. tum N. T. quanquam non semper *κατὰ τὸν λόγον* seu *πρὸς*. attamen secundum bonam consequentem hauritur, quod partim Photinianorum vesaniam, partim Papistarum retundit nœnias. Hi enim

ex tra-

2.
Traditiones humanas eidem affricando.

De Traditionum auctoritate non integrè est disputare apud Papistas.

Speciale fidei historicæ objectum sunt dogmata.

Unde articuli probentur.

1.
Nō ex traditionibus nisi Papistarum volunt.

ex traditionibus quosdam articulos fidei, & unice quidem probandos esse asserunt: Siquidem *Bellarmin. lib. 4. de V. D.* non scripto c. 3. inquit: *Nos asserimus, non contineri expresse in scripturis totam doctrinam necessariam, sive de fide sive de moribus, ac proinde requiri verbum non scriptum, traditiones:* Quod *Andradium* movisse videtur ut, cum *Transubstantionis* dogma ex scripturis se probare non posse videret, illud ad istas res, quæ nullis scripturæ fundamentis aperte definitæ & explicatæ sunt retulerit: Quod tamen scripturam aperte imperfectionis arguit, quam ipsi citra blasphemiam tribui non posse asserimus. Nam quod neq; additionem neque detractionem ratione dogmatum patitur, id & eorum respectu perfectum sit necessarium est: prius autem edocemur à *Mose Deut. 12. 32.*

XIV. *Phoriniani eum non esse fidei articulum ajunt, qui non litera- liter contineatur in sacris, eo quod scripturæ in hunc finem sint con- scriptæ, ut quid necessarium sit ad salutem, omnibus & singulis expresse constaret, sicut (verba refero Stegmanni disp. 2. Phorin. q. 5. p. 29.) loquitur Smalc. in Refut. Disp. Gravv. de Sp. S. Dein V. T. per hæc verba fidei Christianæ articulum non probare sed tantum illustrare opinan- tur. Hinc Faustus Socinus tract. de S. Scrip. autor. c. 1. p. 36. scri- bit: Utilis quidem ob plures causas est lectio V. Test. ijs, qui Novum recipiunt, i. e. hominibus Christianæ religionis, sed non tamen neces- saria. Balduinus refut. Catech. Rack artic. I. p. 5. Verum tradi- ti præcepti mox obliviscuntur, quod in Smalcio cum primis videre est, qui Disp. 7. cont. Frantz. inquit: *Jesus jure dicere poterat, id dictum esse (odio habebis inimicum) quia sensus horum verborum in lege invenit.* Ubi ad *δικαιωσιν* recurrere in probatio- ne nititur. Nihil dicam jam de religione Phorinianorum ipsa: Ubi enim literaliter extat: Christum esse Deum ratione officij, quod tamen credendum esse statuunt? Ubi literaliter extat, Deum misereri hominum iisque condonare peccata sine intercedente *λύτρω* Messisæ? Ubi porro legitur: fidem esse obedi- entiam? Taceo sexcenta alia: Nostra vero sententia vel unico exemplo Christi sat est clara, qui ex consequ. articulum de resurre- ctione probat & quidem ex V. T. Matth. 22, 32. *B. Balduinus* refutat Catech. Rakov. art. 1. p. 3. quo pertinet & praxis, suo Magistro*

2.
Sed verbo
Dei reve-
lato per
scripturas
utriusq;
Test.

3.
Neq; ta-
men sem-
per hæc
τό εἶπεν,
sufficit n.
legitur: con-
sequ.

succenturiantium Apostolorum, qui sapissimè suas confirmant doctrinas ex Veteri Fœdere. Sed quid dicent *Photiniani* ad locum Novi ipsi authentici Testamenti Joh. 5. 39. Ibi certè jubentur Pharisei *ἰσχυροὶ* i. e. non nudè legere scripturam, sed indagare, diligentissimè inquirere, sicut vocis significatio genuina per metaphoram, vel à canibus venatitiis vel metallorum fossoribus, secundum *Chrysofost & August.* desumpta. edocet in articulos fidei, & quidem non scripturam N. Testamenti, utpote tunc nondum extantem, sed Veteris, ut ipsis notam. Fatemur equidem majorem esse lucem in N. T. inde tamen non sequitur: E dogmata planè non probantur ex V. T. *Stegm.* disput. 2. qu. 6. d. 1 pag. 30. Bald. d. 1. p. 11.

Actus tertius fidei fiducia qua ejus formale.

XV. Jam sequitur *actus fidei tertius qui in filiali consistit fiducia & quidem singulari*, objectum habente misericordiam Dei, merito & satisfactione Christi partam: quæ fiducia formale est veri Christiani, & justificationis causa instrumentalis, non quatenus qualitatis & operis rationem habet, sed quat. in *ἰσχυροὶ* ad aliud consistit: eo ipso tamen dum ad duas refertur Categorias, non sequitur, duas unius rei nos concedere formas: Etenim Relatio *ἢ εἶναι* rerum non mutat: Sic justitiam absolutè consideratam qualitatem esse dixerit quilibet, & tamen quando ad proximum refertur, respectum notare in propatulo est: Ita & cum fide comparatum.

Contra hunc actum peccant.

1.

Photiniani.

Fidem non esse fiduciam in Christo probare conantur Smalcus & alij.

XVI. Hanc fiduciam vicissim sugillant cum Patres Tridentini & Jesuitæ, tum Sociniani, quibus hujus fiduciæ objectum merum commentum esse videtur; Nec mirandum; si enim hi posteriores eò impudentiæ progressi, ut *ἀντιλόγεωσιν* inficiari sint ausi, cur non ipsis improbetur illa fiducia? Attamen ne *ἀθεολόγως* audiant egisse, (quod ipsis alias non est infrequens: Nam plerumque destruunt, rarè extruunt, hoc est, ad nostra argumenta semper quidem excipiunt, suam vero fidem rarè stabiliunt) producant quædam scripturæ loca, quibus suam opinionem satagunt probare, videl. fidem non talem esse fiduciam, uti à nobis est descripta: Quorum non infimum locum tenet ex *Ep. Heb. 11. c.* adductum quod *Smalcus in Refutat. Thes. Frantzij* p. 204. thes. 116. imprimis urget iniquens: *In toto capite exempla sanctorum proponuntur, at in omnibus & singulis aliud nihil commendatur, quam quod*

quod Deo, quem noverant, sub spe promissionum illius, ejusdemq; præceptis obediverint. Ergo etiam Dei præceptis sub spe promissionum illius obedire, est vera fides in Christum. Addit ulterius hanc rationem: In V. T. in Christum Patres credere non potuerunt, quia credidissent antequam Christus natus fuit Pag. 207. sententiam suam concludit hoc argumento: Fidei exemplar è Christus secundum Paulum Heb. 12, 2, is vero longè alio modo nos Deo confidere docuit, & ipse etiam Deo est confisus, quia omnes ante eum sancti; sicut Franzius contra Smalcium disp. 7. §. 155. 161. 163. verba Smalcij refert.

XVII. Verum hæc quæcunq; sint argumenta non in fringunt thesin nostram: Nam partim concludunt ex ignorantione Elenchi q. in Christum in V. T. nemo crediderit, partim fidem cum suis actibus seu exercitiis, quæ probè distinguenda, confundit; Fatemur equidem credentem habere; imò nos requirimus in eo fiduciam de auxilio Dei, patientiam, constantiam humilitatem; at hæc virtutes non sunt ipsius fidei salvificæ esse & formale; cum hoc ab illis, tanquam causam ab effectibus, discerni docet Scriptura: Locus vero ex Ep. ad Heb. uti ex omnibus Interpretationis legitimis requisitis patescit huc non facit; Siquidem in eo non traditur plena fidei justificantis definitio, sed una insignis saltem proprietates videlicet perseverantissima constantia & constantissima perseverantia, inquit Franz. d. 1. §. 156 quod & inculcat §. 127. Hic est geminus Scopus hujus capituli, quod patet ex conclusione subditâ c. 12, 1. observante Pareo in h. l. p. 553, 617. 625. Itaque nec meriti Christi Apostolus facit mentionem. Jam vero aliud est fidem depingere, prout justificat, in relatione respiciens Christum, & aliud, quando consideratur ut virtus & fiducia generalis seu ratione exercitiorum, quanquam & in iis prærequiratur apprehensio meriti Christi, cum in ipso omnes promissiones v. 2. Cor. 1. v. 20. Deinde Patres, ij ipsi quorum adducuntur exempla, Christum respexisse eumq; cognovisse, evidentia Textus facile evincit. Nam e. g. Moses elegisse dicitur v. 26. cum populo afflictionem, Christi que opprobrium, (h. e. ignominiam, quam in ara crucis perpassurus erat, sicut ex voce *ὁνειδέσθαι* hoc demonstrat Franz. allegato loco §. 116. & §. 117. vindicat adversus ineptias Smalcij, nebu-

1.

Quia credere est præceptis Dei obedire.

2.

Quia Fidei dux & consummator Christi.

Resp. ad

Obj.

Dist. inter fidem & ejus exercitio.

Scopus cap.

11. ad Heb.

Patres V.

T. respexisse

se meritum

Christi

probatum.

nebulam effundentis claritati textus: & Enjedini §. 123. ad 126.) prætulisse divitiis Ægyptiorum, & quid clarius loco, (quem annotat sæpe laudatus B. Franz. §. 166.) Joh. 5. 46. Si crederetis Moyfi, crederetis & mihi, ὅτι ἰδὲ ἐγὼ ἐν ἐμοὶ & ἐγὼ παῖς θεοῦ Sic Enocho aditus ad cœlos factus; Quod non nisi per Christum contingere alia Scripturæ monstrant oracula. Conferatur Frantzius contra Smalcium initio disput. de Justificat.

3. XVIII. Dum vero Adversarij Socinus de Servatore part. 4. c. Fidem dei 11. & Smalc. contra Frantz. disp. 12. Fidem personæ quidem nos
beripersona non debere, non ejusdem merito, dicunt. graviter errant, oppositionem-
persona non que comminiscuntur ubi nulla est Nam fidem τὴν πᾶσι perso-
merito, sed merito personæ. Siquidem aliter captivorum docet conditio,
falsò. nam hi (verba sunt Stegmanni disp. 39. q. 4 pag. 638.) de redem-
1. ptione per λύτρον factâ certam fiduciam concipiunt & in redemptio-
Probatur nem & in ipsam solutionem sc. redemptionis precium, in illam τὴν πᾶ-
Simili. τῶς in hoc δευτέρως eum medium, per quod persona liberata redem-
2. ptionem impetravit. Ita & nobis cum comparatum esse videmus:
Ab objecto Idem inculcat exemplum Abrabæ Rom. 4. v. 3. qui credidit καὶ
fidei Abrabæ. ἰλασθῆναι αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, Fides autem ejus respexit sangui-
nem Christi c. 3. Rom. v. 25. redemptionem v. 24. cap. eodem Unde
concluditur cum Hunnio refut. Photin. Sect. 3. c. 4. err. 8. n. 98. p.
435.

Quod objectum fuit fidei Abrabæ illud est fidei justificantis
objectum.

Atqui meritum, mors & redemptio Christi fuit objectum fidei
Abrahami. E.

Minaces magis, quam pugnaces copias quas Socinus lib. 4. de
Serv. c. 4. Smalc. disp. 3. cont. Frantz. &c. adversus horum dictorum
veritatem, in aciem producunt, fugatas, cæsas ad satietatem, & vi-
ctas reperies ap. B. Frantzius disp. 5. §. 51. 52. disp. 7. §. 131. &
seqq. Dn. D. Hunnium refut. Photinian. l. 3. c. 5. err. 9. n. 111. 112.
p. 561. Stegm. disp. 35. qu. 1. obj. 1. qu. 2. & qu. 3. à p. 562. ad 274.
quos Studiosus Lector. consulere potest. Huc accedit: Christum
suo

suo patri satisfacisse, propterea ut peccata, illud credentibus remitterentur.

Unde argumentor.

Si Christus patri suo satisfacit & ob id peccata remittuntur, sequitur fidem, quæ peccatorum veniam consequitur, apprehendere satisfactionem tanquam objectum. Sed verum prius. Nam Christus vitam suam dedit $\lambda\upsilon\tau\epsilon\sigma\upsilon$, $\acute{\alpha}\nu\tau\iota\lambda\upsilon\tau\epsilon\sigma\upsilon$ pro nobis Matth. 20. v. 28. Sanguinem effudit in remissionem peccatorum Matth. 26. v. 28. & $\acute{\upsilon}\pi\epsilon\rho\ \eta\mu\acute{\omega}\nu$ mortuus est. 1. Thes. 5. v. 10. Imò quid significantius dici potest ac illud Johannis 1. Ep. 2. v. 2. c. 4. v. 10. ubi $\iota\lambda\epsilon\sigma\mu\acute{o}\varsigma$ pro peccatis dicitur, & $\iota\lambda\alpha\sigma\eta\sigma\iota\omicron\nu$ Rom. 3. v. 25? Quæ quidem Photiniani, ut Smalcius contra Frantziū fol. 138. aliter explicare solent, sc. ut ρ Pro nobis non sit: vice nostrâ, sed propter nos, id est, commodum nostrum, uti id ex 1. Joh. 3. v. 16. Col. 1. v. 24. astruere conantur, adeoque dati Syllogismi prius membrum negant. Verum status controversiæ pervertitur: Non enim est quæstio in genere; An ρ *propositio* PRO aliquando significet causam finalem sc. utilitarem, observante Siegmanno disp. 23. qu. 6. p. 380. 381. sed quando de morte & passione Christi usurpatur illa formula, PRO NOBIS, num ne notet: vice nostrâ? adeo ut sensus sit: Christus pro nobis dedit vitam i. e. vice nostrâ mortuus; quod nos volumus: nam $\acute{\alpha}\nu\tau\iota$ expressè reperitur Matth. 20. Quæ particula permutationem notat, ubi unum pro altero ponitur Matth. 5. v. 38. Luc. 11. v. 11. Joh. 1. v. 16. Rom. 12. vers. 17. 1. Thes. 5. vers. 15. vid. Frantz. cont. Smalcium de justif. l. 9. quæst. 5. § 140. Hugo Grotius de Satisfact. Chr. cap. 1. quæst. 3. 4. Tacemus ρ $\acute{\upsilon}\pi\epsilon\rho$ 1. Joh. 3. non modo exponi posse in commodum fratrum, sed etiam vice fratrum; sicut ap. Esthium in h. l. p. 1276. presbiter quidam obruncandum se obtulit pro Diacono, & Mureto Orat. 1. notante Pythagoricus quidam in causâ capitis pro altero. Confer. Drusus obser. l. 3. c. 17. Præterimus dictum col. 1. 24.

XIX. Tacemus insuper illud Joh. 11. v. 50. Ut Caiphas de Christi passione vaticinans, expedire inquit: Ut unus pro populo $\acute{\upsilon}\pi\epsilon\rho\ \tau\acute{\omega}\ \lambda\alpha\acute{\omega}\varsigma$ moriatur, & non pereat gens tota, ubi ρ pro Populo, pro loco Populi, explicandum esse subsequentiâ monstrant. Hoc

C

dunta.

3.
A peccato-
rum remis-
sionis cau-
sâ.

4.
Photinia-
ni perver-
tur statu
contraver-
sa.

duntaxat addere libet; utrumq; in Scripturis inveniri: Quod pro nobis mortuus sit Dominus, & quod propter nos, id est in commodum nostrum 1. Cor. 8. v. 11. absit vero id eò restringere, quasi propter nos mortuus, sit idem, ac si exemplo suo Christus tantum monere voluerit, ut in salutis viâ quam ingressi sancti, persistant, siquidem tantundem valere Martyrum mortes apertum est. Ergo & posterius. Sed hanc controversiam de satisfactione, nostram jam non facimus. Socinus part. 4. de Ser. c. 9. p. 370. & 371. insuper aliud producit medium: inquit: *Etsi concideretur satisfactio vel meritum Christi, non tamen sequi quod urgemus; si quidem fides tali promissione nititur, quæ semper futurum respicit tempus, itaq; necesse est, fidem in Christum persuasionem, seu firmam opinionem alicujus rei, quæ futura sit contineri.* Ar. vestra (inquit Socinus de nobis) *istâ in Christum fides præteritum tempus omnino respicit, & firmam opinionem ejus rei, quæ jam part a est tota continetur.* Hæc ille. Quæ ratio etiam Arminianos juvat, cur negent: *Fidem esse Fiduciam certam remissi propter Christum peccati, uti constat: ex res. Armin. ad 31. articulos & ex Remonstrant. Confess. c. 11. Num. 2. Hæc est negant fidem, qua justificamur, talem esse fiduciam, quâ indubiè statui possit, per vulnera mortem, resurrectionem Christi, peccata nostra esse deleta, justitiam partam.*

41.
 Mortem
 Christi non
 posse esse
 objectum
 fidei, quia
 hæc futurum
 respiceret.

Fides respicit præsentia, futura & præterita.

Sed cum his fallitur Socinus, dum Fiduciam respicere futura tantum dixit, quippe & præterita & præsentia & futura fidem respicere, dictorum evidentia concluditur Joh. 11. v. 27: Joh. 16. v. 27: 1 Thes. 4. v. 14. Act. 8. v. 37. 1. Joh. 5. v. 9. *Futura respicit: ratione doni promissi, præsentia ratione Verborum Dei promittentis, quæ vel audimus vel recolimus memoriâ: præterita respectu causæ quâ motus Deus, se justificaturum esse homines pollicitus est; & hæc passio & satisfactio Christi.* Confundit E. Socinus: *objectum spei, seu rem speratam cum objecto fidei; futura speramus, confidimus autem promittenti. Si E. intelligit, fidem respicere rem promissam & fide expectatam, tanquam futuram, ex parte verum est; si autem eum, à quo res promissa expectatur, certè respicit etiam præterita; confidimus enim Deo, non ut aliquando promissa daturus, sed etiam ratione promissionum jam olim promulgatarum, ait Hum-*
 nius

nius refut. error Photin. sect. 3. c. 3. err. 8. n. 97. pag. 553. confer
Steg. Disp. 39. q. 1. ad obj. 1. Resp. pag. 63 1.

XX. Fidem fiduciam negat *Svenckfeldius*, cum non sit qualitas *Svenckfeldianorum error.*
quædam acquisita ex ejus sententiâ, sed ipse Christus, quod etiam
arridet Weigelianis, videatur *Gerhard* part. 2. disp. Theol. disp. 3. de
gloriâ Dei per Weigelianos labefactatâ § 3. p. 322. ex eâ ratione,
quoniam fidei tribuatur salus *Luc* 7. v. 50. & vitæ æternæ colla-
tio; tum quia disertè ab Apostolo in Epist. ad Heb. c. 11. 15. *ἰσχυρισ*
μου vel substantia singularis dicatur, sed ad has rationes tacere
satius est quam respondere: siquidem tam puerda est Weigeliano-
rum opinio, ut apud sanos, assensum mereatur nunquam. Si
n. Fides ipse Christus, quâ ratione julsit scriptura credere in Chri-
stum *Job* 3 v. 36 Sed ut nihil intactum maneat, dicimus ad pri-
mum argumentum, illud procedere ex ignoratione Philosophiæ;
confundit enim actionem accidentium instrumentalem, origina-
tam & mediatam cum operatione substantiarum principali &
originante: quæ benè simul possunt stare. Alterum ex inscitiâ
in grammaticam impingente: *ἰσχυρισ* enim non ubique sub-
stantiam quandam priam propriâ subsistentiâ existentem signifi-
ficat, sed etiam fiduciam immotam, quam aliâs *το ἀπίστωσαν* &
το λησσοφορίαν vocamus, ut h. nc explicationem innuit vox ap-
posita, *ἐλπιζομένων* scil. *πῶν το ἐργυμάτων*, ut omnes Græci, teste
Pareop p. 558. exponunt, hinc *Sym.* apud *Tremellium* & *Esthium* p.
1033. *Est autem fides, dicit, persuasio de illis quæ sunt in spe, ac si ef-*
sent illis in effectu.

XXI. Quam alieni atidem Papistæ ab hoc fidei effectu vero
sint, in proclivi est videre: Licet enim ipsi meritum Christi non
negent (quoniam pro omnibus peccatis tam originali quam actua-
libus in sufficiens esse illud blaterent, dum sanctos subinde suis pas-
sionibus & operibus supererogationis, defectum passionis Christi supplere
asserunt, ut *Bellarmin.* lib. 3. de Rom. Pont. c. 23. & lib. 4. de Rom.
Pontif. c. 10. *Costerus* in Enchiridio c. 15. & 16. *Concil. Trident.* Sess.
14. Can. 12. & seqq. quod commentum satis prolixè atque suffici-
entissimè retunditur à B. Chemnitio 4 part. Exam. *Concil. Tri-*
dent.) attamen fidem non esse fiduciam in Christum constanter asse-
runt, (in quo cum Photinianis, utpote qui etiam objectum fidei

Contra
actum fi-
dei tertius
peccant
Papistæ.

esse Christum cum suo merito, negant, conveniunt, abservante *Dn.*
D. Gerharδο part. 2. disp. Jenens. in Photino-Papismo §. 59. p. 806.)
 ita namque *Bellarmino*. c. 5. de Justif. lib. 1. inquit: *Fides dumtaxat est*
assensus. Nec aliter quidem ipsi sentire integrum est, cum Trid.
 Concil. Sess. 6. c. 12. fulmen suum brutum in eos torqueat, qui
 dicunt: *Fidem justificantem esse fiduciam misericordie divine peccata*
remittentis propter Christum, (quod tamen multis è Papistis arri-
 dere dudum demonstravit pl. Rev. & Excell. Dn. Præses contra
 Hagerum disp. 17. §. 18. p. 774. 775.)

Fidem esse
fiduciam
probatur
adv. Bel-
larm.

I.
A Scriptu-
ra Testi-
monio,

XXII. At fiduciam esse & quidem non generalem tantum
 in Deum, quâ Deum opitulari posse credimus & velle, sed in
 Dei misericordiam remittentis delicta ob satisfactionem Christi
 patet ex sequentibus fulcris: Fides siquidem *πληροφορία*,
παρηγορία, *πειθοίη* dicitur, quæ non assensum nudum, sed per sua-
 sionem fiduciam, immortam, firmam notant Rom 4. v. 21. lectio
 enim *Constantini Roberti*, quam *Bellarmino*. urget ad salvandam
 auctoritatem vulgatæ versionis, *πληροφωραδοί* (quasi sit
διὰ τὴν φωρᾶν, id est comperire, deprehendere) est adversus
 constantiam omnium codicum. Eph. 3. v. 12. quo quidem loco
Bellarmino. lib. 1. de Justificat. cap. 4. *Gregor. de Valent.* Tom. 3.
 disp. 1. punct. 1. *Pistorius* in *Hodog* pag. 219. adversus nos solent
 uti, quasi fides & confidentia hic distinguantur; Sed sciendum
 scripturam utrumque dicere, & fiduciam oriri ex fide, & esse
 ipsam; ita *Marth.* 9. 2. *ἡπίστευε τέκνον* id est, crede. Heb. 10. v. 35. di-
 citur fides *παρηγορία*; conf. 39. cap. 4. 16. Igitur notandum, quod
 fides sit fiducia, videlicet respectu apprehensionis & receptionis.
 Deinde & fidei consequens potest esse confidentia, quatenus ex
 apprehensione objecti jam factâ oritur *Phil.* 3. v. 4. Imò *ἡπίστευ-*
σις τῶν ἐλπίζομένων imperterrita animi confidentia Heb. 11. v. 1.
 Quæ *ἡπίστευσις* explicatur per *παρηγορία* cap. 3. v. 6. cum quo
 conferatur v. 14. ad monitum *Parei* in h. l. pag 559. A. καὶ per τὸ
καύχημα τῆς ἐλπίδος. Unde argum.

Quod cum ἡπίστευσις καὶ καύχησις in esse conjunctum est, ejus
esse non consistit in nudo assensu.

At fides tale quiddam est. E.

Acce-

Accedit, quod credere in Deum, fidere in Deum, Deo confidere, sint in Scripturis Synonima: nam, quod dicitur Psal. 2. v. ult. confidere in Deo, item Psal. 34. v. 9. Psal. 31. v. 1. in quibus locis una eademque radix $\eta\sigma\eta$ usurpatur, id in Nov. Test. per credere explicatur 1. Joh. 5. vers. 13. & alibi. Unde Staplet. ipse in *prompt. Moral. part. 1. Dominic. Pentecost. loc. 6.* his motus idem sensit, & sic sui suorumvè immemor fuit, quando verba illa: *Creditis in Deum etiam in me creditis* explicat, quod credere in Deum sit idem quod in Deo fiduciam ponere. Verba integra pag. 747. ita sonant: *Illud unam addi potest, de hujus fortitudinis & fiducia medio, quod Christus hoc eodem sermone expressit, dicens: Creditis in Deum & in me credite, id est, in Deum fiduciam habere & in me.* Mox tamen relabens part. 1. promt. Cathol. in eadem Domin. Loc. 1. p. 152. inquit: *Impiè heretici solam fidem predicant & frustrà fiduciam & specialem illam fidem suam jactant.* Imò ipse Bellarm. hanc Synonymiam lib. 2. de grat. cap. 3. probat; *Quando credere ipsi idem est, ac Deum recipere.* Taceo effectus fidei, ut sunt remissio peccatorum, justificatio, Adoptio, victoria mundi & alia, quæ nudo assensui attribui non possunt. Videatur iterum *Pl. Rev. Dn. Profes* cit. l. § 39. p. 828. 8. 9.

XXIII. Hæc quanquam apud omnes sanæ mentis ob dictorum claritatem calculum mereantur, Bellarmino tamen non est religio eisdem contradicere: Siquidem lib. 1. de Justif. c. 6. propterea nos absurditatis accusare non veretur, quod fiducia sit roborata spes, que tamen à fide distinguatur. 1. Cor. 13. v. ult. Unde ulterius pergit, quod fiducia à fide ut effectum à causâ distingvatur, idque ex Eph. 3. v. 12. in quo habemus fiduciam & accessum in confidentiâ per fidem & Matth. 9. v. 22. *Confide filia, fides tua te salvam fecit* & 1. Tim. 3. v. 13. *Qui bene ministraverint, gradum sibi bonum acquirunt, & multam fiduciam in fide.* Attantum abest ut inde absurdi alicujus postulare nos possit, ut maxime pervertat statum, & extra oleas vegetur. Non enim in quæstione est de $\tau\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\phi\omicron\sigma\epsilon\iota\alpha\ \tau\eta\varsigma\ \epsilon\lambda\pi\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$ ut Apostolus loquitur, Heb. 6. v. 11. de qua 1. Cor. 13. v. 13. agitur, sed $\tau\eta\varsigma\ \pi\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\omega\varsigma$ Heb. 10. v. 22. Largimur deinde ultrò, fidem à fiduciam $\tau\eta\varsigma\ \epsilon\lambda\pi\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$ discerni ob obje-

2.
A fidei Synonimis.

3.
Ab effectibus ejusdem.

Bellarmin.
Objectiones.

Resp.

1. Bellarm. pervertit contrav.

statum.
2. Confundit fiduciam $\pi\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\omega\varsigma$ & $\epsilon\lambda\pi\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$.

3. *Confundit fidem cum eisdem gradibus.*

ob objecti diversitatem, cum hujus esse consistat in boni futuri expectatione, illa autem in apprehensione, & presentia respiciat, non autem à fiducia *reg. nisi*. Tertio *Bellarmin.* in allegatis fidem cum ejusdem gradibus confundit. Nam fides est quidem fiducia, est tamen causa alius fiduciae, quae alacritas & fortitudo dici potest, originem ex fide ducens, quaeque in hoc major in alio minor deprehenditur, non quasi ipsa fides admittat magis & mirus (ita ut etiam de Justificatione dici possit) ratione apprehensionis, non enim minus recipit Christum, qui parvae fidei est, quam qui magnae. Sed ratione exercitij vel ratione fiduciae metonymicè sumpta, pro confidentiâ. De qua dicta alleg. à *Bellarmino.* loquuntur, sed quid hoc ad scopum? Quæstio enim non est de hac significatione, sed illâ alterâ. Sic *Esth.* fidem in 1. Cor. 13. pag. 362. fidem dicit eam, quâ Deo credimus, spem, quâ promissa ab eo expectamus.

Abraham fides fuit fiducia cont. Pontificis.

XXIV. Alioquin roboris multum se invenisse in fide Abrahamæ, pro stabiliendo suo dogmate, opinantur Adversarij, cum illa & affirmativè & negativè describatur, nullibi autem fiat mentio fiduciae. Verum hallucinari liquido eos deprehendimus. Creditus (dicitur v. 18.) enim Abraham in spem, contra spem, num hoc assensui attribuendum censeas? Sicut hunc versum urget *Amesius Bellarm.* in *enerv. T. 4 l. 5. c. 2. §. 9. pag. 96. Chamier panstrat. Tom. 3 l. 13. c. 12. §. 3 & 5. pag. 212* Ipse *Cajetanus* in enarratione dicti *Mosis* Creditus Abraham Deo, explicat per fiduciam in Deo ponere. Sunt quidam ex pontificiis, qui Abrahamum fide quidem promissionem apprehendisse concedunt, sed illam de multiplicando semine tantum fuisse ajunt. At ubi hæc exclusiva? Non inficias imus, Abrahamum fide apprehendisse promissionem de seminis multiplicatione, sed *Dei* *quos* negamus, Christum cum merito suo fuisse exclusum, qui enim alias potuisset ipsi talis fides imputari ad justitiam? Et excludemus ne Christum à voce seminis, cum vel maxime in voce seminis Gen. 22. v. 18. & 26. v. 4. Christus intelligatur, non modò fatentibus ipsis Papistis sed & ita explicante Paulo Gal. 3. v. 8. (ad quem locum *Esth.* p. 561. Christus est semen illud promissum) ex *Pet. Act. 3. 25.*

25. Porro

XXV. Porro notanter dicitur, th. 6. Fidem esse, fiduciam
 singulari rem: Nam non modo credendum: Deum ob filii inter-
 cessionem & meritum nobis fore propitium sed in Individuo cre-
 dens statuatur necessum est, sibi remissa esse peccata: Se esse ingratiã
 apud Deum, idq; ex ipsa fidei descriptione in actu exercito, ubi e-
 jusmodi reperiuntur pronomina, quã id statuminant. Jobus
 certè (quod profert exemplum Chamier dd.l. §. 7.) inquit cap. 19.
 v. 25. Novi Redemptorem meum vivere. וְיֵשׁוּעַ notat in dubita-
 tam scientiam, inquit Meissn. in Fide Jobi §. 8. apud quem & Ma-
 rinus in Arca Noã וְיֵשׁוּעַ, propriè significat cognitionem sensus qua sa-
 nè omni dubitatione major. Paulus ait Gal. 1. v. 3; Christus dedit
 semetipsum pro PECCATIS NOSTRIS & cap. 2. v. 20. semet-
 ipsum pro ME tradidit, & Rom. 8. Certus sum &c. Ipsa Aposto-
 lica fidei confessio id evincit fidem esse ejusmodi medium, quo e-
 jusmodi fiat applicatio. Dicimus enim: Credo in Deum Pa-
 trem: quo & adduci potest usus Sacramentorum & formulã ab-
 solutionis. Vide Chemn. part. 2. Loc. pag. 276. & 277. Amesium
 di. l. c. 2. & 3. Chamier. c. l. c. 3. Bellarm. verò huic sententiã
 Orthodoxorum dicam scribit lib. 1. de justif. c. 10. cum nusquam
 extet in verbo Dei. (Becanus substituit apud Chamierum c. 5. §. 1.
 nulli est specialiter revelatum) quod MIHI, TIBI, ILLI, in parti-
 culari annuncietur remissio peccatorum, & gratia Dei, & salus,
 exceptis paucis: Verum hoc perinde est, ac si omnem hominem
 animal dixeris, omnem nivem esse candidam, & tamen dubitares,
 an hic homo sit animal, hæc nix sit candida: particularia certè con-
 tinentur in universalibus. Qui contra pugnat (verba sunt Cha-
 mieri §. 2.) hunc necesse est, & rationis usum abolere, & omnem re-
 rum veritatem pessundare: atque adè mira & avã Invidia, & avã
 Quiritia: imò d'oroia laborare.

Non minus rectè quam eruditè dicitur à B. Chemnitio part. 1.
 Concil. Trident. pag. 304. quod Fides Pontificiorum inter univer-
 salia, vel Platonice in sere generali per suasionem suspensas ideas volitet,
 nec de applicatione ad personam sit sollicita. Quàm misera sit au-
 tem hæc fides, conscientia terrores, & morientium apud Pontifi-
 cios gemitus docent. Sed de hac re infra pluribus ubi de fidei age-
 ur opposito.

*Fidem esse
 fiduciã sin-
 gulari rem,
 probatur
 contra Bel-
 larm.*

1.
*Ex fidei de
 scriptione.*

2.
*Ex Aposto-
 lica fidei
 confessione.*

*Objectio
 Bellarm.,
 diluitur.*

*Papistarum
 fidei De-
 scriptio.*

Causa efficiens Fidei non est homo. credamus, nam in intellectu post lapsum naturaliter est ignorantia: *Animalis siquidem homo non percipit quae sunt Spiritus, id est ad salutem facientia.* 1. Cor. 2. v. 14. cum ipsum peccati natura lateat & Christi notitia; nec agnoscat iram divinam gravitatem ob admissa. In voluntate autem est aversio à Deo: Omne enim figmentum cordis humani tantummodo malum, Gen. 6. v. 5. & omnes declinaverunt & inutiles facti, Rom. 3. v. 12. Unde naturaliter in homine non est inobedientiae detestatio: & quò rerum fastigia comprehendam, in omnibus hominis viribus est rebellio atrocissima; non enim legi Dei est subiectus homo, sed eidem in omnibus contrariatur, Rom. 8. v. 7. Galat. 5. v. 17. Unde fides donum Dei esse, Scriptura celebrat, & quidem planè gratuitum: Siquidem Christus inquit: Nemo potest venire ad me, id est, in me credere nisi pater qui me misit, traxerit eum, Joh. 6. v. 44. Confer Phil. 1. v. 29. & cap. 2. v. 13. Deus est qui operatur in nobis velle & perficere. Imò si esset aliquod *Initium* Sed Deus utitur fides, Christum nossent sapientes hujus mundi, quibus tamen voluntas Dei abscondita, Matth. 11. v. 25. Videatur Hunnius *fidei quod refutat. err. Photinian.* sect. 3. c. 5. error 1. n. 22. ad 28. pag. 491. ad 496. *Intelligimus autem Deum esse fidei autorem non modo ratione*

1. *Dictorū initii sed & incrementi,* Luc. 17. v. 5. *Ad auge nobis fidem; tum ratione claritate.*

2. *Absurditate.*

XXVII. Photiniani hîc sat imprudentes se probant, dum hominem credendi facultatem ex naturâ habere disputant, nec opus esse singulari Dei dono Spiritus; Ita Socinus de justificat. p. 142. Quoniam verò persuasione istâ & obedientiâ ea fides in Deum continetur, quâ S. Litera hominem coram Deo justificari testantur, jam satis ex prædictis constare potest, quam in ipso homine hujus fidei sit causa & fundamentum, nempe recta faciendi ac prava vitandi amor & studium. Idem inculcat pag. 55. 56. & Tractatu de Servatore part. 4. c. 12. pag. 405. 407. Quem tamen errorem communem habent cum Valentinianis & Basilidianis. Sed nec injuriâ Arminianos cum Photinianis conjungimus utpote in hoc convenientes; Siquidem fidem à docilitate ejus, à quo exigitur, dependere, expressè habet Remonstrantium confessio cap. 11. num. 4. Quamquam Jacobus Arminius in Resp. ad 31. artic. ad art. 7. sibi soli im-

putatum

putatum

putatum

putatum

putatum

putatum

putatum

putatum

putatum pag. 160. hoc strenuè neget. Ubi si disputarent, homi-
 ni nondum renato potestatem, (ut scilicet possit intrare templum &
 non intrare, sicq; obicem & ponere & non, de quo consulatur
Sigwardus contra Pareum lib. 3. cap. 3. artic. 7. pag. 453. 454. 455.)
 audiendi verbum Dei relictam esse, è cujus auditu fides nascere-
 tur divinâ benedictione, non ipsis contradiceretur, sed in eo est
 controversia: *Num fidei principium sit hominis docilitas & probi-
 tas; quod asserunt contra verba manifestissima Eph. 2. v. 8. fides
 donum est Dei. Job. 6. v. 29. Opus Dei est ut credatis.* Quamquam
 non adeò sit mirandum, eos hoc asserere, cum eò audacia pro-
 gressi sint, ut non erubescant corruptionem hominis originalem,
 tragelaphon & Augustini commentum vocare: Ex quo errore
 unico cæteros omnes ut rivulos ex fonte profluxisse videmus.
 Nec tamè sine armis vel armorum furo potius nobiscum in aciem
 descendunt, sed semper quod excipiat invenit Photinianus Spiritus.
 Imprimis, si urgetur *non omnium esse fidem ex 2. Thess. 3. v. 2.*
 sequens *χρησθησεται* reponit *Socinus in prælect. cap. 12. p. 50.* quan-
 do inquit: *Sensum esse hunc, non omnes credere, seu non omnibus da-
 tam esse credendi potestatem à Deo: Quamvis verò donum esse fides
 celebretur, non tamen obstare, quo minus in nostris sit viribus. Neque
 enim Dei donum fides non erit, etiamsi in hominis sit potestate crede-
 re, id est, fidem sibi per Evangelii prædicationem oblatam accipere.*
*Quemadmodum si ego cuipiam, cui nihil prorsus debeam, pecuniam
 donare velim, nulla ex parte imminuetur liberalitas mea, etiamsi in
 ejus potestate sit, pecuniam accipere vel non accipere. Quocirca
 donum Dei est, ut in Christum quis credat, cum id sine ipsius annun-
 ciatione fieri nullo pacto possit.*

XXVIII. Verum strophæ hæ non merentur prolixam re-
 sponsum, cum status controversiæ vel Scopus Loci ex Epistola
 ad Thessal. adducti non attendatur. Nam ibi non queritur de
 fidei existentia, siquidem nos facile damus hæc ratione fidem non
 reperiri in omnibus, sed ejusdem productione, quòd Deus scilicet non
 in omnibus fidem operetur: Non equidem ex absoluto quodam decre-
 to, quòd Calvinianorum est dogma: (Quippe qui non erubescunt
 expressis proferre verbis: Deum quidem verbum suum proponere
 omnibus, fidem autem pro puro suo bene placito largiri nolle.) Spind-
 lerus

Statu con-
 troversie
 non ritè à
 Photinia-
 nis forma-
 tur.

D

Ierus. im nöthigen Bericht pag. 274. & seqq. Similia testimonia vide apud Sigppartum contra Paracum lib. 3. cap. 3. artic. 7. membr. 4. pag. 43. & seqq.) sed ob resistantiam ipsius hominis. Similiter, concedimus quidem, quod homo per impietatem reluctando possit efficere, ut fidem non concipiat; quod. verò idem per probitatem assentiendo possit facere, ut fides in eo generetur, id falsum pronunciamus, inquit Stegm. disput. 37. qu. 1. Peccatur etiam, quando fides à Deo dependere dicitur, tantùm ratione annunciationis. Nam donum quoque est ratione operantis, ut oppositio inter donum, & hominis operationem evincit.

Error Pe-
lagianorū.

XXIX. Pelagiani quid docuerint olim, edisserit August. lib. 1. de gr. cap. 18. quibus suum nunc addere calculum Pontificios, videt is quem non fugit de libero arbitrio hominis in spiritualibus eorum dogma. Nam etsi ipsos militiam facere nobiscum adversus Pelagianos videantur; attamen dum eorum conantur destruere dogma, eodem se turpiter implicant. Ita ut illos sicuti sui temporis homines, Irenæus in proœm. lib. 1. contra Valent. apud Dn. D. Krakevitz disp. de satisfact. Christi §. 7. hab. Anno 1618. ὅμοια ἢ καλῶντες ἀνόμοια δὲ Φεγγῶντες appellare possimus, non quidem (vid. Gerh. Tom. 1. Disp. Jen. de Labefactato studio Pietatis per Pontific. Photin. & Calvin. Disput. 1. §. 37. pag. 620.) eo sensu quasi operationem Spiritus S. ad conversionem & fidei productionem necessariam, irent inficias, quod Pelagio primis sui erroris temporibus arrisisse dicitur; Facere tamen cum Pelagio posteriori, ut loquuntur Theologi, nemo negabit. Conf. Dn. D. Meish. ἀνθρῶν. Dec. 3. Disp. 22. qu. 2. Nam extradubitationis aleam est positum, Pelagiam, cum nullum ex sacrificapicem pro defensione suæ prioris opinionis invenire posset, linguam compescuisse & postmodum, & Spiritum Sanctum, & voluntatem hominis conversionis & fidei fecisse causas socias: à quone latum unguem dissident Pontificii: Imò quidam ferè crassiores ipso Pelagio, teste Excellentiss. Dn. D. Præsidi in Anti-Hagero Disp. 16. qu. 1. pag. 659. 660. Non dicam jam quantum olim dederint & concesserint voluntati hominis naturali in actu conversionis primò Biel, Scotus, Occanus, Cammeracensis &c. citante Dn. D. Gerh. d. l. pag. 621. quorum numerum etiam Andradivus

com-

complet. hoc interim certum. Ab omnibus naturalem concurrunt voluntatis in accensione fidei non passivè quidem, quod lubenter damus, cum Dn. D. Gerbaro conf. Cathol. lib. 2. spec. parte 3. artic. 22. cap. 4 §. 2. pag. 536. Meisnero d. 1 §. 25. sed activè requiri: Ea propter Bellarm. lib. 4. de gr. & lib. arb. cap. 15. simili, de duobus viris idem onus portantibus uti non erubescit & lib. 6. de gr. & lib. arb. cap. 11. inquit: Cooperamur Deo, non solum ut adversarii volunt post justificationem, sed etiam in ipsa justificatione & initio fidei. Et Concilium Trident. sess. 6. cap. 7. dicit. posse hominem eidem gratia liberè assentiendo & cooperando disponi, docente Dn. D. Balduino disp. de conversione hominis §. 64.

Pontifici
Pelagia-
nizant.

Quomodo
homo se ha-
beat in pro-
ductione
fidei.
Deus ope-
ratur fidè.

XXX. Verum ejusmodi Synergia in productione fidei merito Orthodoxi se opponunt. Quippe voluntas averfa, intellectus obscuratus, & in cæteris viribus hominis est disconvenientia maxima. Hinc merè se passivè habet homo in conversione. Nam nos vivificavit Deus in Christo cum mortui essemus, Eph. 2. v. 7. Col. 2. v. 13. Deus operatur fidem: non est qui intelligat, omnes enim deflexerunt. Psal. 14. v. 1. 2. Deus aperit oculos, ut à tenebris convertamur ad salutem. Matth. 13. v. 15. nec plus tenebras quam lucere diligamus. Job. 3. v. 19. Unde Clementissimus Deus semper ostio vult aperire, modò ne pessulum obdamus. Et quæ Synergia fidei homini attribui potest, dum ne cogitare quidem aliquid sufficienter valeamus, quod ad fidem & conversionem faciat. Ephes. 4. v. 18. Videatur Dn. D. Balduini disputatio de conversione hominis habit. Anno 1612. tota, imprimis §. 12. ad 15 & 20. ad 34. Meisner. δι-θηρωπολ. dec. 3. disput. 22. quæst. 5. Objicere nobis quidem hinc nescio quam impietatem solent, quasi adimamus omnem agendi libertatem homini, idque eo magis, dum Lutherus hominem se habere instar spiritus ac trunci solitus fuerit dicere, ut videre est in cap. 6. Ose. in Postill. Eccles. die Nativ. & in cap. 3. Epist. ad Titum, & Dom. 3. post Epiphan.

Lutherus
immeritò
accusatur.

XXXI. Verum tantùm abest, ut eò dementia progressus sit B. Lutherus, ut idem maximè detestatus. Nam hominem habere

Luth. de-
fenditur.

bere agendi libertatem in civilibus, nullibi negavit: pervertunt
 itaq; malitiosè controversiæ statum, cui attendendum erat: dein
lapidi vel trunco assimilari hominem à Luthero fatemur, sed non o-
mnimodo, scilicet non respectu resistentiæ, (nam truncus edolandus
 artificii resistere non potest, hominem autem Deo posse resistere
 testantur oracula divina), consulatur Sigvartus contra Paræum
 pag. 453. 454. *sed tum ratione usurpationis mediourum ad salutem*
necessariorum, tum etiam capacitatis & aptitudinis activæ: Et sic
 benè conveniunt inter se comparata: Quemadmodum enim
 stipes & lapis ex se nihil confert ad fabricam, ita homo animalis ex
 se nihil conficere potis est ad sui conversionem, quia legi repu-
 gnat. Conferatur Meisnerus in ἀνθερωπολ. dec. 3. disp. 22. qu. 3.
 S. 26. 27. 28. 29.

Deus ope- XX X H. Operatur autem Deus fidem non per nptus Enthu-
 ntur fidē siasiarum, qui in angulos solitarios recedendum esse statuunt, ibi-
 non per na- demq; expectandam Dei gratiam, atque illuminationem; adeoq;
 ptur. docent hominem ad cognitionem Dei, his quasi gradibus sub vehi.
 1. durch die entgröbung. 2. durch die studirung. 3. durch die ver-
 wunderung. 4. die lange weil! 5. besprengung. Vide D. Ægid.
 Hunnii disp. contra furores Anabapt. S. 14. 15. habit. Witteb. An.
 1598. Thummii impietatem Weigelianam pag. 17. 18. imprimis
 D. Nic. Hunnii disput. contra Paracelli. & Weigel. hab. Witteb.
 Anno 1619. cap. 4. S. 12. & seqq. Hoc enim è Diametro verbo
 Dei repugnat, & erroris convincitur piorum exemplis: Neque

Neque per
 violentiã. operatur per violentiam aliquam quasi pertinaciter resistentes trahat,
 quod quidem asserunt Calvinus, Paræus, Piscator, Bogermannus,
 Brandius, & Theologi Synodi Dordracenæ, citati à Pl. Reverendo
 Dn. Præside modò laudatâ disput. 16. Anti-Hagerianâ qu. 2. S. 1.
 pag. 671. Vid. etiam Arminium declarat. suæ sentent. pag. 21.
 Brochm. T. 1. artic. de gratia qu. 30. & Remonstrant. Resp. ad epi-
 stolam W alachrianorum pag. 61. 67. 124. Sed per media ordi-
 naria; quæ sunt vel ἀναστὰς vel ὁμοιωσις: & sunt Verbum & Sacra-
 menta. Ex auditu enim Verbi est fides. Rom. 10. Nam illud non
 duntaxat ostendit Dei voluntatem, quid à nobis fieri velit, sicut
 Rathmanniani hac ratione verbo Dei vim convertendi ascribunt:
 ap. Thumm, disquis. de offic. verbi q. 1. Statu qu. 6. sed etiam pote-
 statem

Sed per me-
 dia que
 duplicia.
 Verbum
 & Sacra-
 menta.

starem illuminandi mentem interius, & flectendi voluntatem ho-
 minis habet. Non quasi talis efficacia verbo adscriberetur pro-
 ut materialiter sumitur, pro literâ scripta vel physico sono, videatur
 Thum. disquisit. de efficac. verbi qu. 1. neque, quatenus ejusmodi
 qualitas sit in creaturis sive in hominibus, sed ex divina operatione,
 quod probatum damus: 1. ab exemplorum inductione, Auditorum
 videl. Petri. Act. 2. 27. Cornelij ejusque domesticorum. Act. 10. 44.
 Lydie. Act. 16. Ephesiorum. Act. 19. 45. Cubicularij Reginae Can-
 daces &c. 2. ab encomiorum verbi attributione. Dicitur enim
 sermo vita. Act. 5. v. 20. potentia Dei, Rom. 1. v. 16. 3. à Verbi
 per similitudinem explicatione, confertur enim pluvia fructificanti.
 Of. 6. 3. Imbri. Es. 55. v. 10. semini immortalis, ex quo renasimur.
 1. Pet. 1. 23. Et tandem ab ipsius scripturae hac in re decisione. Nam
 Doctrina si attenderimus nos ipsos & alios servabimus. 1. Tim. 4. 16. ne.
 Unde verbum est, per quod salvamur. Act. 11. 14. & erudit nos ad
 salutem. 2. Tim. 3. 15. vid. Gerh. T. 6. §. 251. Himmel. Coll. Iren.
 Disp. 1. Antith. 3. p. 16. Hunn. Error. Photin. Sect. 3. c. 5. Error.
 2. pag. 501. &c. ut & authores modo allegati

Quâ in re num consentientes habeamus Calvinianos, eo-
 rum docent emblemata, quibus operandi vim verbo Dei aperte
 derogant, uti est è primis illud de absoluto decreto: imò apertissi-
 mis id fatentur verbis. Beza resp. 2. ad Acta p. 116. ait: *At in*
regeneratione hominis, valdè fallitur & in Deum ipsum injurius est,
quisquis aut hominibus, per quorum os loquitur vel ipsi externo Dei
verbo, vel sacramentalibus signis Deum existimat vel tantillum di-
vine illius suae virtutis hominibus renovandis & aeterna vita in Christo
servandis attribueret; quod ne Angelis quidem ipsis convenit Taceo
 eò impudentiæ eorum non nullos progressos esse ut verbum Dei
 non immotæ veritatis esse statuunt. nedum efficax fidei organum:
 recognoscant modo sua verba Piscator, Beza, & alij quam pluri-
 mi, qui hæc apophtegmata habent: *Deum interdum verbo reve-*
lato aliquid velle, scilicet ut omnes credant, quod tamen arcano sen-
su reverà nolit, aut nolle, ut sc. quidam non sint increduli, internè ta-
men reverà velle; item (quod ex præcedente fluit) *Deum non omne*
velle quod profiteatur lingua. Videantur Meiss. *ἀνθρωπῶν*. disp. 12.

Quomodo
 verbum sit
 medium
 Fidei.
 Probatur.
 1.
 Ab exem-
 plorum
 inductione
 2.
 Ab Enco-
 miorum
 attributio-
 ne.
 3.
 A verbi
 per simili-
 tudinem
 explica-
 tione.
 4.
 à Scripturae
 decisione.
 Calviniani
 derogant
 verbo vim
 operandi.

q. 1. & 1. proba Calvinist. c. 1. vat. 1. p. 82. 83. Sigvartus I. 3. c. 3. contra Fran. Paræi artic. 7. membro 4.

*Fidei pro-
ductio se-
cundum
Calvinia-
nos.*

*Nos accu-
sant Cal-
viniani er-
roris Pela-
giani.*

*Controver-
sia status
circa ope-
rationem
verbi in
accensione
fidei.*

*Mens
Svvenck-
feldiano-
rum.*

XXXIII. Alias communiter in describendâ conversione homi-
nis ita procedere solent: quod primo Spiritus Sanctus superveniat
homini convertendo gratiâ suâ, sc. ex absoluto Dei decreto, quib. erat
dandus, deinde fidem det cum lecto & audito verbo, & tertio fides det
semum verbi usum. Ita Synod Dord. in Judic. Externum p. 190.
192. in judic. provinc. p. 266. 267. p. 288. p. 306. ap. Dn D Hunnium
in diacon. § 721. p. 601. 602. Adjungatur Wigandus de Sacrament.
error. n. 1. Nec sufficit eos hoc statuere, sed insuper & nos erroris
accusant, quasi fidem accendi per moralem quandam suasionem
cum Pelagianis asseramus: Sicuti monstrant Dn. D. Theol. Mar-
purg In refut. der wechsel Schrifften Casselianorum Eksteinio &
wechsel Schrifften in praf. ad Chrft. lectorem p. 5 Cum tamen
apud omnes in confesso sit illam in sufficientem esse ad fidem con-
ferendam & tantum verbo Dei conversionem nostram adscri-
bendam; hoc n. est tanquam complexum aliquod Ens, quod in se
habet sensum divinum & simul operatur, quippe divina virtus huic
verbo Dei indita est. In applicatione equidem ad hoc vel illud sub-
jectum, ut bene cedat opus, Deum rogamus, ut specialem Sp. S.
gratiam largiatur uti in Litaniâ soliti sumus cantare: Deinen Geist
vnd Kraft zum Wort geben. Interea suam in se virtutem verbum
Dei generalem habet, per quam fidem producere & generare suf-
ficienter potest. Videantur non modò antea sæpè adducti Autores,
sed etiam Tractat. de Verbo Dei Theol. Saxon.

XXXIV. Quo autem penitius rem perpendamus, quæstio est
quo ad subjectum, non de externis symbolis, nec de interno solum
sensu, sed de utroque conjunctum: quo ad predicatum non
quæritur, an in applicatione ad subjectum, ut hic & nunc actu
effectus Spiritualis & conversio sequatur, specialis gratia Spi-
ritus Sancti jaccadat, namque hoc ultrò concedimus, sed in eo
disputatur, an verbum Dei in se habeat vim accendendi fidem,
quod nos volumus, an verò duntaxat sit externum monitorium,
cujus vis in externâ significatione credendorum & faciendorum
consistat, uti Philosophorum libri id objectivè exhibent, quod in-
quirimus? At hoc Svvenckfeldianissimum olet; Seu, an fides ac-
cen-

cendatur per moralem tantum persuasionem, ut Pelagiani sunt
 arbitrati, quorum in castris, quod ad hoc punctum, militare vide-
 mus Papales; vel per immediatam Sp. S. actionem, ante salutarem
 verbi usum fidem donantis, quod Calvinianum est. Non minus
 errant Photiniani, quando verbum prædicatum tantum *objective*,
 & nullo modo *effective* fidei causam pronuntiant, uti id apud *Mos-*
corovium cap. 6. de Baptismo p. 114. videre est, referente verba
 ejus *Dn. D. Sregmanno* disp. 37. qu. 3. & *Dn. D. Hunnio* Error. Photin.
 si 3. c. 5. Err. 2. p. 498. In eo autem consistit potissimum error;
 quod verbum prædicatum externam rem dicitent, quæ internæ
 causa esse non possit. Quando verò objicimus locum classicum.
Rom. 10. 17. Fides est ex auditu, excipit *Moscorovius* d. l. sensum esse,
auditus operâ ministerio verbi virtutem & significationem deferri
animo re autem significat à dein ab homine intellectâ à Sp. Sanctum ope-
rari conversionem: Sed operatio ipsius Sp. S. & verbi prædicati à se in-
vicem non se jungenda sunt: nec minus illud est potentia ad salutem,
quando profertur à ministro & in auribus auditoris sonat, quam cum
in cordibus recipitur. Verba sunt *Sregmanni* d. l.

XXXV. Papistæ vero quanquam plerique concedant neces-
 sarium esse ad excitandam fidem in homine verbum Dei, per id
 tamen non verbum scriptum solum, sed & non scriptum ut lo-
 quuntur, traditiones & Papæ explicationes intelligunt neque id
 ipsis affingitur, cum plerique id expressis fateantur verbis: Videat-
 tur unus instar omnium *Dn. D. Gerhardus* confess. Cathol. l. 1. Gen.
 part. 2. c. 5. p. 352. 353. Quid verò de Papa ejusq; autoritate, cum
 suppositiis cum traditionibus Apostolicis censendum, id articuli
 de Scripturâ & Ecclesiâ docent. Qui enim Papa ejusq; explicatio
 ad fidem faciat, cum nihil istius quod divinum sapiat, in ejus de-
 cretis videamus? Hinc *Abbas Joachim* apud *Gerb. d. l. c. 14 p. 734.*
ex Wolffo Tom. 1. memorab. p. 341. de Jure Canonico: *Quid di-*
cam de summo Pontifice Aaron, qui modernos Præsules representans
ad instantiam populi qui egressus faciat de Ægypto, vitulum constituit
& sculptile, quod totum ad librum Decretalium referendum est, in quo
omnis dolus & calumnia perseverat, ac per hoc Curia Sedis Petri nul-
lum Pontificat, qui hujus Sedis simulacra non adorat. Eò ipso tamen
 non statuimus, ac si ministerium nihil ad fidem faciat, nam mini-
 stri sunt *ovæq; Dei*, teste Apostolo.

Pontificij
Verbum
conferre
fidem con-
cedunt sed
non ver-
bum scri-
ptum tan-
tum intel-
ligunt.

36. Quid

*Waigelijes
Svvenckfel
dianorum
error.*

XXXVI. Quid hic etiam Svvenckfeldianorum colluvies sentiat, ex eorum antesignano colligere licet, qui verbum prædicatum merum sonum, merum signum, meram vocem humanam nuncupat, *in præfat. de Evangel. & fol. 100. de verbo Dom.* quod si ipsi obijciatur locus ex Epist. Rom. 1. v. 16. respondet mendax ille Spiritus, Evangelium illud, cui tanta virtus attribuitur, non esse orale aut prædicatum, sed æternum essenziale Evangelium Dei, & proinde Idololatriam turpissimam vocitare non erubescit, si quis verbum prædicatum fidei organum vivificans dixerit; quod si verò quis quærat, cui tandem usui sit? respondet *ut repleat aures externi hominis, eumq; in externâ disciplinâ ædificet, & ad verum verbum, Christum sc. aditum monstret:* & hinc passim in scriptis suis docet: *Deum operari fidem in corde interno sine omni medio,* quem errorem etiam olim errasse dicitur Zvvinglius, admonitus verò & Scripturâ convictus, mox deposuit. Sed consuli possunt præter autores th. 32. statim in initio citatos, *Ministeria Lubecense, Hamburg. & Lunenburg. in ausführlichen Bericht / von dem neuen Propheten. Motivâ 7. § 164. & seqq. Pl. Rev. Licent. Joh. Müllerus in Def. des ausführlichen Berichtes contra Nic. Teting. punct 6. p. 68. &c.*

*Fidei In-
strumentū
visibile.*

XXXVII. *Visibile instrumentum*, ut diximus supra, sunt sacramenta, quæ & fidem gignunt, & genitam alunt, fovent & augent. *Nam nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest ingredi regnum cælorum. Joh. 3. 5. & baptisumus abluit peccata Act. 22. 16. Deus enim salvos nos facit per lavacrum regenerationis. Tit. 3. 5. 1. Pet. 3. 31. Sic Rom. 4. 11. dicitur circumcisio, in cujus locum baptismus venit sigillum justitiæ fidei: quod imprimis contra Rellarm. notandum, qui lib. 3. c. 11. de justif. inquit: Sacramenta non esse instituta præcipuè ad fidem sustentandam, quod & contra Calvin. effectum Sacramentis denegantes observandum: sed de hoc & alijs agi consuevit in loco de Sacramentis.*

*Instrumen-
tum fidei
extra Or-
dinarium.*

XXXVIII. *Instrumentum fidei extra ordinem*, miracula sive Dei opera totius creaturæ naturæ vires superantia facimus, non simpliciter tamen sed ut verbum præeat. Neq; illa perpetua sunt, sed temporaria, itaque erroris accusantur merito, qui semper ea urgent, ac si penes istos fides vera non sit, qui miraculis modernis destitu-

destituuntur quod contra Papistas notari debet. Vid. *Calixtus* in
harmon. Evangelicâ pag. 119. 120. *Gerh. confess. Carol. l. 2.*
special. parte 1. artic. 5. c. 14. thes. 11. p. 1227. & seqq. & alij qui
locum de Ecclesiâ suis meditationibus dilucidarunt.

XXXIX. Jam in explicacione Definitionis deferimur ad *Sub- Fidei Sub-*
jectum, quod constituitur duplex. *quod & quo*, Illud est quod de- *jectum.*
nominatur ab adjuncto suo, quodq; propriè & principaliter illud *Subiect.*
sustinet: hoc, cui rectè per se in hæret, adjunctum seu accidens. *fidei Quod*
de priori sentimus: fides salvificam, adultis non modo compe- *non soli*
tere, sed ætati etiam omninò infantili, ut homo sit fidei subiectum, *sunt adul-*
sine omni respectu status & ætatis, quod etiam *August.* adversus *ti.*
Pelagium. Serm. 14. defendit, dum parvulos baptisatos in nume- *Sed etiam*
rum credentium ponendos statuit: & quanquam hic nos lateat *infantes.*
qualis parvulorù fides sit, seu quomodo se habeat, non tamen vere-
mur dicere: eandem esse ratione formalitatis cum fide adultorum.
Hinc *B. Chemnit.* (insignis Theologus ut eum appellare non eru-
bescit *Schuldetus Delir. Pragenf. c. 19. p. 71.*) p. 89. part. 2. concil.
Trident. inquit: *Etsi explicare non possim, quomodo infantes credant,*
non tamen res ipsa neganda: neq; hoc immeritò, cum multa in na-
turâ rerum deprehendantur, quorum modus & ratio acutissimos
etiam Philosophos fugit, ubi certe *αφελόσφ* esset ab igno-
rantia modi ad negationem rei processus. Quidam idem contingat
in sacris?

XL. Urgemus autem in primis dictorum evidentiam Matth
18. 6. Luc. 18. 16. Excipere quidem solent: non ibidem intelligi
ætate sed simplicitate parvulos, ut videre est apud *Bezam* part. 2 ad
Acta pag. 97. & 98. *Becanum* in Manuali p. 492. *Smalc.* disp. 10.
contra *Frantz.* p. 312. At num permittat hanc exceptionem vox
ἁπλοῦς (quæ rectè Adversarius opponitur loco cit: ab *Hunnio*
Exam Err. Photin. p. 507. *Affellm.* Disp. de fide Infant. §. 8. *Seg-*
man. Disp. 18 quæst. 2 p. 605. *Marpurgens.* contra Casselian. c. 7.
p. 525. *Excell. Dn. D. Praef. l. c.*) videant ipsi: Extra dubium est &
manifestum omnibus, qui vel Concordantias consulere possunt,
per illam, quoties occurrit in N. Test. adhuc lactentes, vel tamen
non dum usu rationis utentes notari, hinc attribuitur ijs, qui sunt
αἱ ἐλευθέρως, novissimè nati. 1. Pet. 2. 2. Unde & *Erasmus*, cætera
Pontificius in h. l. Matthæi. p. 66. commentatur: *Hoc sane loco non*

Probat
hoc Scri-
ptura di-
clorum
claritate.

E

fuit

fuit otiosa diminutio: facit enim ad *Emphasin*, dum non solum invi-
 zat illos ad imitationem cujuscunq; pueri, sed pueri admodum pusilli.
 Ita & fatetur Jesuita Suarez Tom. 4. fol. 256. ap. Finck. T. 5. Giff.
 Disp. 13. S. 5. p. 354. & Bellarm. (qui tamen *Corn. à Lap.* in præf.
 super Pentat. dicitur Cath. Verit. Antemurale & murus) l. 1. de
 Bapt. c. 8. apud Dn. D. Hulfem. Anti-Hag. p. 286. Fatetur etiam
 Borichius Calvinianus in Resp. solido (per antiphras.) ad tractat.
 Anti-Calvinist. *Magnifici & Nobiliss.* Dn. D. Höns. c. 36. pag. 217.
Beza etiam Puerulos vertit. Quod non minus Syrus Textus
 demonstasse videtur, qui voce utitur, quæ parvulos significat,
 secundum Tremell. qui expresse addit in Luc. Si adferebantur, teneri
 adhuc erant, quod amplius confirmatur ex eo, quod infantes essent:
 Illud autem observandum adversus hostes Pædo baptisimi. Ita & Tof-
 sanus in notis ad Luc. p. 197. Infantes appellat. Et tales pusillos
 Scra V.T. יִתְקִים vocat, matris suæ ubera fugentes, vid. Schindl. in
 Lexic. p. 770. D. & עוֹלְלִים lactentibus majores vel recens abla-
 ctatos, ut loquitur Schindl. p. 1315. lit. C qui scilicet aliquid agitare
 incipiunt: Sic enim usurpatur 1. Sam. 15. v. 3. מְעוֹרֵל וְעַד-יוֹנָק
 à puero usq; ad lactentem: Sed & illos hallucinari dicimus, qui
 Salvatorem de infantium loqui merè naturalibus qualitatibus
 statuunt, in quibus similes fieri debeamus illis: Quippe ver-
 ba Christi sunt clara, quando inquit: Nisi conversi fueritis &c.
 Remittit itaque Apostolos & nos omnes ad Sp. S. operationem
 in infantibus, qui obicem non obijciunt, nec obstacula ponunt,
 uti in more est adultis.

2. XLI. Deinceps in infantibus proprietates & effecta fidei oc-
 currunt. Nam infantes placent Deo. E fidem habeant necessum
 est, cum complacencia ista sine fide esse nequeat. Heb. 11. v. 6. Rom.
 14. 23. & per fidem salvantur, siquidem ipsorum est regnum celo-
 rum. Matth. 18. v. 3. Ita enim argumentatur ipse Borichius d. 1.
 Quorum est regnum Dei, necesse est, ut credant. Puerulorum est
 regnum Dei. E. placent Deo; ergò habent fidem, quia impossibile est
 sine fide placere Deo. Regenerantur in Baptismate. Joh. 3. 5. Tit. 3.
 5. Eph. 5. 27. Ubi autem regeneratio, ibi & actualis fides: Quod
 tamen ita intelligi volunt nostrates, non respectu externarum
 operationum, sed internarum, qualis est apprehensio Christi,
 quod contra Pontif. Calv. Photin. & Anabapt. notandum puta-
 mus

Quomodo
 actualis
 fides in
 fantibus.

mus. quos hic quodammodo convenire ex antecedentibus videmus.

XLII. *Becanus* l. 2. c. 2. §. 15. 16. p. 488. *manualis controversiarum*, de hac materia singulari constituit caput & prolixè dissertit: aitque Pontificiorum sententiam esse: *infantes baptizatos non quidem omni fide destitui; quoniam ipsis per baptismum infundatur habitus fidei, attamen non habere actualem propriam; sed alienam scilicet Ecclesie & patrinorum juvari*; cui calculum addunt *Bellarminus* lib. de Bapt. c. 11. & *Gregor. de Val.* lib. de Bapt. parv. c. 3. cum quibus *Theologi Bavarici* in Colloqu. Ratif. sess. 13. conveniunt. Ut autem Status controversiæ ritè formetur, non est quæstio de tali sensibili & explicata fide, qualis convenit adultis, quæ Pontificijs dicitur actus Fidei externus vid. *Tomam* 2. 2. quæst. 3. & *Viguer. Granatens. Inst. Theol. Tit. de Fid.* pag. 265. talem enim nec nostrates pueris recens baptizatis attribuere, in proclivi est probare, multo minus controversitur de *Historica fide*; sed *salvificam* cuius esse in apprehensione meriti Christi consistit; quo observato operosum erit minimè, ad hæc & istius generis argumenta (quæ *Bellarminus* l. 1. de Sacram. bapt. c. 10. in theatrum producit) respondere: *Infantes non cognoscunt distantiam boni & mali. Jon. 4. 10. Item non audiunt verbum Dei. Ergo non habent fidem.* Vid. modo d. l. *Finckius* T. 5. disp. 13. Gifs. p. 373. &c.

Error Pa-
pistarum
circa obje-
cta fidei
quod.

XLIII. Ne autem male audiat ipse *Becanus*. ac si fingeret medium inter fidem, & incredulitatem, fideles & infideles, dum infantibus fidem actualem derogat, ad loc. *Heb. 11. 6. th. 17. & 18.* responder, quod hac propositio non sit simpliciter vera, quicquid placet Deo fidem habet: nam si de actuali solâ & propriâ explicaretur, falsam eam esse asseverat, sin verò indifferenter de quavis fide, sive actuali propriâ vel alienâ, sive actuali & habituali, tunc largitur, infantes etiam justificari fide scilicet alienâ. Quæ tamen responsio vix cuiquam nisi qui fungum pro cerebro & Peponem pro corde gerit, arridebit, siquidem hoc *ἀπὸ γὰρ ὄψης* dictum, & velle credere parvulorum de fide parentum, (verba sunt *Excellent. Dn. D. Præsidis in anti-Hager. p. 286.*) interpretari, tam est ineptum, ac si dictum *B. Virginis. Luc. 1. 14. Pater tuus & ego cum dolore Te quesivimus, interpretarentur: Tu cum dolore quesivisti patrem & matrem Tuos.*

Becanus
alienâ fide
Infantes
salvari pu-
tat.

*Becani opi-
nio falsa.*

Quantum surrelevantur isti homines, quod Christi iustitiâ nos dicamus justos, quâ se pij omnes justos dixerunt à mundi exordio; Verum, quando alienâ fide quempiam credere ipsi comminiscuntur, nihil ipsis absurdum videtur, quanquam contrarium Prophetica & Apostolica Scriptura disertè edicat, quando justum **Ἰουδαῖον** fide suâ vivere inquit, quod Paul. Gal. 3. v. 11. allegat: **ὁ νόμος ὁ θεῖος** **Ἰουδαῖος** **ἐν νόμῳ**. & Heb. 10. v. 38. Imò quis adeò infrunitus, qui *Becano* assentiatur? siquidem perinde est, ac si ego dicerem, hoc est animal, vel vivens, & tamen non propriâ vivit animâ sed alienâ: nùm *Moguntij* & *Vienna* alienis volitarint volucres alis, ipse *Becanus* fortean vidit, (& miraculosè ut alter *Clavius* effecit; Jesuitis enim omnia elementa etiâ obtemperare coguntur, & quæ in iis degunt) nos nunquam. In eo insuper absurdus est, dum §. 10. 11. 12. 13. *Hutterum*, *Philippum*, *Chytraum*, *Chemnitium*, & *Heerbandum* dissentire fabulatur, quorum quilibet singulare & diversum sentiat, quando hic infantes fidem actualem, alius motus pios ac inclinationes ad Deum, alter utrumq; illos habere statuat. Nam si loca à Jesuitâ citata apud Auctores perpendantur, tantum abest, ut in diversas abeant opiniones, ut maximè ita concludens fraudulentia accusetur. Etenim quî hinc exculpi possit oppositio: Sp. S. in infantibus operatur fidem per Baptismum, & in iis efficit novos motus, ut *Philippus* loquitur & *Hutterus*; Vel Christus efficax est in infantibus per Baptismum & operatur fidem & alios motus, ut *Chytræus* loquitur? non videmus: anne vero ignotum Jesuitæ, viro suâ opinione eruditissimo (sunt enim Jesuitæ *Timothei* in domib. *Chrysofomi* in Cathedrâ, *Augustini* in D. sputationib. *Henrico IV.* Gall. Reg. ap. *Lanstum* Orat. pro Hispaniâ p. 231) Opera Trinitatis ad extra esse indivisa? *Chemnit.* v. & *Heerbrandus*. quando ingenuè fatentur, se non plenè intelligere, quomodo Spiritus S. fidem in infantibus operetur, quid aliud, quam modestiæ laudem merentur? Dum se. ab arcanis fidei articulis rationem suam suspendunt, ne cum *Usâ* seriantur. Sam. 6. 7. nec ignorato modo statim res ipsa ignota simul; *Franciscam* certè, ut & *Cardinalis* de *Turre Crematâ*. *Jodocus Clichtoveus*, *Bellarminus Cocceus*, *Suarez*, *Costerus*, *Pererius*, *Ludovicus à Ponte* ap. *Gerb.* Confess. Cathol. l. 2. special. part. 3. arte 2r.

c. 4. p. 413. 414. multa blaterant de Mariâ liberâ à peccato originali: sed modum illius generationis sanctæ nondum satis explicaturam dederunt, nec dabunt etiam. Vid. Gerh d. l. p. 427.

XLIV. Alioquin ut commentum suum verisimile reddat Becanus, sacrarum literarum imperitis, non scripturam producit, sine quâ in hoc puncto tantum virum quicquam proferre dedecet, sed simile quoddam, inquit: *Sicuti nos peccavimus alieno peccato in Adamo, ita & comparatum cum fide infantum.* Verum hoc duplicem animadversionem meretur, cum adversus quos alias videri volunt Jesuitæ arma strenuè semper sumpsisse, ad Photinianorum abeat castra, dum nos non reos iræ divinæ statuit, quod peccatum illud originale alienum vocitat: Si a. alienum, nos extra culpam erimus, quod etiam *Ruardus, Tapperus in artic. de peccato orig.* fatetur inquit: *In puero recens nato nihil invenio, quod peccati rationem habeat.* Favet hæc Responsio & Calvinianis nam si preces Ecclesiæ fidem conciliant pueris, cur non & sanctitas parentum sanctos reddat infantes? Uti quidem volunt *Zyvinglius, Calvinus, Zanchius, Beza, Martyr, Sadeel, Paræus, Trelocatius, Aretius, Alstedius; vid. Sigvy. contra Paræum l. 3. c. 3. artic. 9. p. 496.* Quod tamen negant iterum hodierni, *D Bergius, D. Job. Crocius & Dn. Theophilus Neubergerus, apud Magnificum & Nobil. Dn. D. Höën in unvermeidlicher rettung adversus Oraculum Dodomaum (in conferentiâ Lips. anno 1630. institutâ) p. 395. 396.* Deinde alienum non esse illud peccatum probat humani generis conditio, quod in lumbis Adæ fuit, pro quo & non duntaxat pro te dono acceptat. Posito tandem (non tamen concessio) alienum fuisse peccatum Adæ, falsa tamen nescitur sequela, cum non eadem ratio donorum gratiæ, cum iisdem quæ insunt naturæ per propagationem.

XLV. Imprimis verò in citato cap. more agit suo Becanus, id est, mentitur egregiè, & inter omnes Lutheranos de fide Infantum non convenire comminiscitur, quando ex diversitate verborum, ubi nulla est in sensu, disconvenientiam in re non erubescit fingere, de quo audivimus in §. 43. Ab initio a. c. 2. lib. cit §. 1. p. 484. Lutherum hujus insinuat erroris, quasi statuerit, fidem in infantibus gigni, ante Baptismum vi exorcismi; partim orationibus Ecclesiæ; ut citat ex libro contra *Cochl. & ex lib. de Capr. Babyl. cap. de Baptismo.* Verum nullibi causam organicam fidei

Accusatio;
Becani
falsa.

exorcismum Lutherus tradidit, neq; scribit, fidem in infantibus per vim verbi, quo exorcisuntur, gigni, sed infantes credere ad baptismum per vim verbi, quo exorcisuntur, ut sensus sit; In ipso Baptismate (cujus nomine totam illam actionem Sacramenti intelligit) credere, & quod credant, documento esse verba exorcismi, quæ ab Ecclesiâ adhibentur. Igitur verbis (per fidem Ecclesiæ) non causam instrumentalem intelligit, sed testimonium: Aliud insuper est, fides, aliud vicissim media ad fidem ducentia: precibus nostris alijs media equidem ad fidem facientia impetrare possumus, sed non ipsam fidem; & sic totus Discursus, quem *Becanus* octo thesibus cap. 2. lib. 2. comprehendit, corrui.

Error Calvini circa subiectum fidei Quod.

I.
Negant infantes habere fidem.

XLVI. Cum Pontificijs verò in controversiâ de Subjecto fidei & Calviniani faciunt, ut ex seq. patet: quippe quorum non pauci plarè inficiantur, infantes habere fidem, Alij contra pleno id confirmare ore videntur: sunt tandem, qui mediâ incedere viâ cupiunt. *Calvinus* l. 4. Institut. c. 16. sect. 19. *Zwingl. T. 2. fol. 92. Beza in artic. Coll. Momp. part. 2. p. 129. Pisc. vol. 1. l. 12. th. 33. Bucanus in Instit. loc. 29. quæst. 20. p. 303.* expressè negativam tenent. *Aretius v. part. 1. probl. p. 596.* dubius esse viderur, cum quo *Sohnius Tom. 2. p. 393.* convenit: *Wendelinus in Epit. Theol. l. 1. c. 24. th. 8. membr. 5. pag. 451.* non omnem adimendam infantibus fidem esse statuit, & si qualis sit explicari non queat. *Tilenus pag. 433. de fide justif. dist. 40. thes. 18.* fidem infantibus inesse saltem, quo ad radicem putat. Cum quo facit *Borichius* in Resp. solido pag. 218, & apud eum *Luc. Drelicatus. Inst. Theol. l. 2. de Bapt. Cathed. Ursino. Pareanâ quæst. 74. Baro Wenceslaus Budovvez à Budovvâ* in circulo Horolog. p. 141. & *Gnomone Apologet. p. 124. 125. &c.* Sed integrum non est omnium opiniones hîc recensere, cerrum tamen est eos, qui negativam tenent, sui immemores alibi sæpè fuisse, quod in *Beza* Volum. 1. fol. 17. videre est, qui omnem peccatorum remissionem, per fidem saltem dari largitur: cum quo *Zanch.* in confess. p. 290. jungerendus jam verò horum nemo infantibus derogat remissionem peccatorum, proinde nec fidem derogent, necessum est. Ipse *Wendelinus* dict. loc. hoc utitur, non omnem infantibus adimendam esse fidem, dilemmate: *Si omni prorsus fide carentes infantes, ait, vel nulli salvantur; vel, si aliqui sine fide salvantur, gemina erit salutis obtinenda ratio, una pro adul-*

is, altera pro infantibus, quod, an Scriptura sic conformis,
multi dubitant. Imò addimus non dubitandum, sed planè id affir-
mandum, quia sola fides est medium justificationis & salvationis.
Si autem quis Calvinianorum cum *Perkinsio* lib. de *Cas. Consc.* pag.
295. dixerit: quod fide justificentur infantes alienâ parentum scil.
ad eundem cum pupillis lapidem impingit. Et quid sentiet talis de
Impiorum parentum infantibus morientibus, si sanè ab impiis nati
aut in æternum damnantur, (sed quid, si jam essent prædestinati)
aut novâ fide immediatè à Deo donantur, quorum utrumque er-
roneum est. Nec quomodo fides parentum parvulorum sit, sa-
tis explicari poterit. Et enim neque id fit per inhaesionem, neque
per imputationem. Tandem cum *Musculo* pag. 731. in loc. re-
spondere: Parvulos salvari citra fidem, Scripturæ contrariatur.

XLVII. Imprimis verò fidei subjectum non electos solum *Negant fi-*
(non enim jam attendimus ultimum fidei terminum seu perseve- *dem repe-*
rantiam,) quod *Beza* vol. 1. fol. 17. *Bucan.* pag. 302. *Piscat.* vol. 1. riri in ius,
Disput. de fide tb. 30. *Zanch.* Tom. 1. Misc fol. 241. *Tileno disput.* 40. qui non
pag. 432. *Wendel.* lib. 1. pag. 448. tb. 7. arridet, statuimus. Uti sunt electi
verò in hac controversiâ paulisper subsistamus, nudè *Wendelinus*
nobis affingit, ac si in hoc puncto conveniremus cum Pontificiis,
dum asserimus etiam in reprobis inveniri fidem; etiam si verbis
paulisper conveniamus, (quod tamen *Wendel.* d. 1. non evincit)
sensu tamen nos dissentire non nesciat: siquidem illi actu impiis fi-
dem attribuunt, Nos aliquibus, saltem non perseverantibus, ad-
eoque non electis. Præterea, quando inquirunt Pontificiis, fidem
amitti posse, id de assensu nudo intelligunt, adeoq; fide historicâ,
aliàs asseverant, nullo peccato mortali fidem salvificam excuti, & si sit
homo fornicarius, adulter, mollis, masculorum concubitor, fur, ava-
rus, ebriosus, maleficus, rapax, ut *Conc. Trident.* sess. 6. cap. 15. loqui-
tur. Quid verò hic nos statuamus, docet nostra confessio, quam
consultere debuisset *Wendelinus*, antequam nos idem cum Ponti-
ficiis de subiecto fidei sentire dixisset. Sed jam ad rem? in solis e-
lectis reperiri fidem, probare nititur n. 1. ex quibusdam dictis scri-
pturæ, ut *Tit.* 1. v. 1. *Actor.* 13. v. 48. Ubi fides electorum esse dicitur,
credereq; quotquot ad vitam ordinati: Hinc *Christus* apud *Johannem*
cap. 10.

cap. 10. v. 26. Vos non creditis quia non estis ex oribus meis. n. v. 2. talem profert rationem. Soli electi justificantur & glorificantur. E. soli electi fide donantur: Ratio conseq. Quia qui fide donantur ii soli justificantur. Qui autem justificantur, quoque glorificantur. Roman. 8. v. 36. Pergit n. 3. Soli electi fiunt membra Christi. E. soli electi donantur fide justificante: Ratio conseq. quia Christi membra sunt, quicunque verâ fidem præditi sunt, quia fide inserimur Christo. Antecedens probatur quia solos electos prædestinavit Deus, quos adoptaret in filios per Jesum Christum. Eph. 1. v. 5. Et tandem n. 4. subjungit, si fides salvifica cum suis requisitis electis & reprobis communis, nulla à posteriori ~~reprobis~~ electionis & salutis erunt, cujus tamen certitudo dependet ab effectis.

XLVIII. Verum enim verò quod scripturæ dicta spectat, ex iis conclusionem hanc vix deducet: Nam ab inclusivâ ad exclusivam non valere consequentiam norunt tirones. Perinde esset ac si dicere vellem: Christus oravit pro electis. E. non pro inimicis suis. Deus cibatur pios & fideles. E. non impios. 2. Phrasis illa (fides est electorum) hoc duntaxat vult, quod *κατ' ἐξοχὴν* iisdem tribuatur, quia nimirum præ aliis electorum est, non quia illi, qui non sunt ex electorum numero, fidem non habeant, sed quia electi, quâ tales sine fide nunquam reperiuntur, & in illâ ad finem usque perseverant. Quemadmodum baptismus fidelium esse dicitur, cum tamen & hypocritarum verus sit baptismus. Hinc *Estebius* pag. 361. Specialiter enim electorum meminit, non quod ii soli credant in Christum, ut perversè ex b. l. colligunt sectarii, sed quia salus ad quam dirigitur fides annunciata, totumq; munus Apostolicum, solis ex Dei voluntate, contigit electis. Omnis autem error exinde pululare cernitur, quod existimant fidem semel collatam, de quo paulo post, amitti non posse.

Resp. ad
Act. 13.
v. 48.

XLIX. Postmodum quando concluditur ex Act. 13. v. 48. Crediderunt quotquot ordinati erant ad vitam: E. solis electis propria est fides, caret illud argumentum ratione consequentiæ. Nam non facillè quis dabit, hanc sequelam valere. E. qui ad vitam non sunt ordinati, non audiunt verbum Dei, quia omnes ad vitam ordinati audiunt verbum Dei, cum inclusiva exclusivam non ponat. Ita & h. l. in Actis tum Joh. 10. v. 26. comparatum esse dicimus.

Nec

Nec dicitur in textu *περιπαυμένοι* (ac si Apostolus sermonem faceret de prædestinatione, quæ etiam nobis fatentibus nõ omnes concernit, sed *περιπαυμένοι*, quæ vox apud Plutarchum, Xenophontem & Platonem significat eos, qui apti & idonei sunt, usurpaturque de militibus, qui in acie stantes à statione suâ ne tantillum quidem recedunt. Sensus ergo est: Crediderunt, quotquot ordinem fidei sectabantur; quæ explicatio optimè quadrat cum contextu, qui scilicet Judæi inepti erant, ex se nempe v. 46. 47. Ideò convertit se Paulus ad gentes aptas, v. 48. Vid. *Brochm.* pag. 658. *Gisenium* in Calvinismo disp. 13. §. 27. & de *Zwinglio* Calvinismo fugiendo part. 2. disput. 8 §. 27. pag. 122. & §. 50. pag. 129. *Frantzius* de interpretat. Scripturæ Orac. 1. edit. anno 1619. pag. 128. &c. & apud eum verba *Flacii. Egid. Hunni & Brentii*. Nondum autem demonstratum est à *Wendelino* *περιπαυμένους* ineptos esse ad omnem fidem.

Deinde particula *quia* (quod ad locum Johan. citat. sciendum,) non semper *αἰτιολογικὴ*, sed sæpe numero ratiocinativa est, id est causam non rei, sed assertionis & illationis notat, ut patet Luc. 7. v. 47. Eundem sensum esse hujus loci, patet ex scopo: Quæstio enim erat de signis verarum ovium. Quod ad *Piscat.* etiam Objectionem Vol. 1. disput. de Fide. th. 30. ex dicto. Johan. 8. v. 46. reponimus. Similiter non minus falsum est, ex justificatione velle concludere electos: Nam non statim is electus dicens, qui justificatur in tempore, remissio quippe peccatorum ad tempus competere potest, iis qui pereunt. Hoc equidem verum est, non nisi fide donatos justificari, sed consequentiam, qui justificantur, electi sunt, scripturis non esse consonam statuimus, quia aliquis gratiâ excidere potest, & quidem finaliter.

L. Animadversionem etiam mereatur, quod dicit, solos electos fieri membra Christi: Siquidem sunt, qui Christo insunt, jusq; facta membra, non ratione professionis Christianæ solum externæ, sed per fidem veram, & tamen vicissim ad priorem iniquitatem redeunt, sicq; se non electos esse, manifestè ostendunt. Expresse enim Christus Matth. 13, v. 20. dicit esse quosdam, qui verbum & quidem *μετὰ χαρῆς* recipiunt, qui tamen tempore tentationis à fide recedunt. Hinc & Paulus testatur, Rom. 11. v. 20.

F

quos-

*Resp. ad
loc. Job. 10
v. 36.*

*Membris
Christi fieri,
num e-
lectis solè
competat.*

quosdam excisos esse ex arbore vitæ, cui insiti erant: Excipit quidem Wendelinus pag. 449. ad utrumque, quod in priori non sal-
vifica sed temporalis intelligatur fides, quæ Responsio est ipsius
Polani: in posteriori verò negat eos insitos fuisse unquam Chri-
sto, qui excisi dicuntur, sed quod insiti sint & κατ' ἀληθειαν, ἀλλὰ
κατὰ δόξαν, id est, sint visi ob externæ doctrinæ professionem; Ita
& Pareus & Piscator in comment. At recordari debuisset, non
tempus & similes circumstantias rei quidditatem mutare, aut di-
stinctas species constituere, sed modò adjunctum variare. Re-
spondet (verba sunt Meelfureri Abbat. Heilbrunensis dec. 2. vindic.
Evangél. disp. 6. §. 68.) pro nobis Calvinista Per. Bertius. in Hy-
meneo desertore pag. 59. *Hi mihi videntur dicere, Bucephalum
non fuisse verum equum, quia mortuus est. Ad essentiam rei non
facit duratio. Visus tzm est is, qui unum duntaxat annum durat,
quam qui 20. Et si ve amittatur visus post annos 20. si ve post annum
unum, amissio visus vocabitur cæcitas, verus enim visus amittitur.
Eadem quoque fidei ratio est, quæ deseri non posset, nisi haberetur.
Conferatur latius Meelfurerus d. loc. Magis verò hoc urgemus
quod vers. 12. dicti cap. Matth. de tali fide agatur, quâ quis salvus
fieri possit: nam si de assensu locutus fuisset, idem dixisset Chri-
stus de iis, qui sunt secus viam. 2. Quia insiti Christo dicuntur
illi, de quibus Paulus facit verba, renati fuerint necessum est; si quem
dem nullibi Scriptura dicit per aliud ac regenerationem & fidem
nos inferi Christo. Imò potest hæc Responsio retundi ex descri-
ptione fidei in textu: ita enim argumentamur. *Quibus compe-
tit zelus Religiosus, Spiritus inhabitans, gustatio beneficiorum Christi,
illis fides non saltem κατὰ δόξαν debet attribui. At fide temporali
preditis competunt illa priora ex Wendelini sententia tractat. de
predest. cap. 30. Ergo. Et omnes Calvinianos hæc tribuere weg-
orategis refert Bertius d. loc. pag. 60. apud Meelfurerum §. 70.
Pergrimus ratiocinari. *Ea fides hic describitur, quâ inferuntur gen-
tes olea salutis & sunt consortes radicis & pinguedines olivæ: quâ
stant & permanent in bonitate Dei, & obquam amissam iterum ex-
cinduntur & pereunt. Sed hæc omnia competunt fidei verè salvifica.*
E. Minor patet ex integro contextu v. 18. 22, &c.**

L. I. Bx

LI. *Ex necessitate* desumptam electionis certitudinem quod *An certi-*
 spectat, in eo non convenimus. Negamus enim à fidei presenti *tudo salu-*
 sensu, semper desumendam esse salutis certitudinem, si quidem *tis semper*
 datur tempus tentationis, ubi quis se credere non sentit, qui nihilo- *sumatur à*
 minus tamen ex numero electorum esse potest: Unde magnus *fide,*
Chemnitius pag. 296. part. 1. Concil Trident. inquit: *Ex sensu con-*
solationis & gaudii spiritualis, non semper judicari debet vel potest an
fides sit vera: sensus enim ille non præcedit, sed sequitur fidem. & sæpe
obruitur cruce & tentationibus. Et certè, quomodo Calviniani
 possunt esse certi de sua salute? *Si quidem juxta illos numerus Ele-*
ctorum pendet à decreto quod nemo eorum inspexit. Deduces tenta-
tum ad Dei misericordiam? Metuendum, ne sit tantum voluntas si-
gni: Ad Christi meritum? sed pro paucissimis est mortuus. Ad pro-
missiones universales confugies? Ad genera singulorum hæc tantum
pertinent. Vocationem universalem urgebis? inefficacem eam esse ex
intentione Dei docent Calviniani. Monebis, ut ad Sacramenta se re-
cipiant; Respondent non conferri iis gratiam, sed tantum significari,
& quidem solis electis. Monebis, ut ad internum Spir. S. testimonium
respiciant? Sed Calvinus simili non nunquam affectu & sensu gratia
divina dicit affici reprobos. Hæc omnia ex Tarnovio lib. 4. exercit.
Bibl. de certit. Sal. §. 15. 16. pag. 972. 973. confer Approbationem
Theolog. Saxon. præmissam libro Marpurgensum contra Casselianos
pag. 11. 12. Cramerum de prædestinat. cap. 10. à pag. 322. ad 335.
Heilbr. Syn. Germ. in quart. pag. 76. 77. 2. Nec absurdum est
dicere: $\omega\epsilon\gamma\omega\alpha\iota\pi\sigma\varsigma$ habere aliquid commune cum electis, licet
non eodem modo. Nam hi fidem habent finalem, illi verò
temporariam, quæ tamen ratione formalis eadem cum electo-
rum.

LII. Ex quibus cum manifestum sit, fidem non electorum *Fides a-*
 tantum esse: concludimus, eam amitti & excuti posse, quod vicis- *mitti pot-*
 sim, non arridet Calvinianis, quandoquidem illi cum Anabapti- *est.*
 stis comminiscuntur, justificatos planè non posse amittere Spiri-
 tum Sanctum, adeò ut Davidem in adulterio & homicidio fidem
 non amisisse disertè scribat *Calv. lib. 3. Instit. cap. 2. dist. 11. 12. & Lo-*
 thus eo ipso, cum incestuosus fuit, justus dicitur à Beza in Resp. 2.

ad Acta Coll. Mompelg pag. 74. Qui etiam de Davide inquit, quod non rursus fuerit regenerationis spiritu post lapsum donatus, sed quod ille quasi sopitus jacens iterum divinitus ministerio Nathanis fuerit excitatus. Unde similitudo ab ebrío, quod ille licet rationem non amittat in ebrietate, similis tamen videatur bruto, fingitur. Cujus tamen Beza mox immemor, sibi contradicit egregiè, uti clariss. Theologus Menzerus artic. 12. exeg. membr. 6. §. 6. pag. 577. monstrat. Nam fatetur pag. 79. Davidem periturum fuisse nisi respuisset: qui autem respuisset, ad priorem gratiam, quam amiserat, redit: & qui perire potest, fidem & gratiam inhabitantem Sp. S. habere nequit. Videantur & alii plures. Auctores apud Mentz. d. 1. *Sigvardum* contra *Paræum* lib. 3. cap. 3. art. 8. pag. 476. 477. & *Tarnovium* Exercitat. Bibl. d. 1. pag. 953. 954. 955. Deinde nec Scriptura ab ipsis est partibus, quæ omnem adulterum secundum carnem vivere pronunciat. Qui autem secundum carnem vivunt, moriuntur, & destituti sunt gratiâ.

Status: cō-
troversie
circa amif-
sonē fidei.

LIII. Sed antequam quæstionem decidamus, Status controversiæ autè omnia evolendus est, qui hic est. Non quæritur sicut hunc statum controversiæ præter *Tarnovium* pag. 917. 918. *Gerhard.* Tom. 4. de B. Oper. §. 134. *Meisner.* ἀνθρώπων. dec. 2. disp. 19. §. 1. 2. *Steuberum* Controvers. Calvin. disp. 5. *Schafman.* lib. 3. de prædestin. *Ravensb.* Horto Theologico. pag. 575. *Crocium* de perseverantiâ S. edit. anno 1616. pag. 10. 11. & anno 1614. pag. 7. 8. 9. *Zanchium* Misc. pag. 453. egregiè enucleat Dn. Doct. *Johann.* *Winckelmannus.* Tom. 6. Giff. disput. 7. pag. 89. & seqq. de *Electis, an finaliter à fide deflectere possint*, quod inter *βδελύματα* Photiniana refertur, sed an renati totaliter & finaliter, electi verò temporaliter à fide desistere possint & gratiam excutere. Hic affirmativam tenemus, probantes eam exemplis partim, partim Scripturæ dictis, consequentiisq; firmissimis. *Exempla sunt Saulis.* 1. Sam. 16. *Davidis, Salomonis, Petri;* de quo posteriori quidem excipiunt, quod Christus petierit, ne ejus fides deficeret, sed illa precatio non de omni sed finali intelligenda est defectione. *Vid.* *Tarnov.* pag. 947. *Item Thomæ, Simonis Magi, Actor.* 8. v. 14. *Alexandri.* 1. Tim. 1. v. 19. *Scriptura dicta sunt.* *Ezech.* 18. v. 26. *Cum* avertit:

averterit se justus à justitia sua & fecerit iniquitatem, moriatur: ubi quidem conditio reperitur, nec tamen inde sequitur, nihil poni: Nam si possibile est, ut pœnitentiam agat impius, possibile etiam erit pium descissere à fide; Nec textus ille de temporali duntaxat loquitur morte: Minatur enim Sp. S. ibidem mortem quæ non communis omnibus. Vid. Sigvv. contra Pareum p. 467. Cui addimus Matth. 24. 12. Rom. 8. 13. ubi Apostolus de renatis agit, & morte non temporali sed spirituali, quæ in Sp. S. & gratiæ ejusdem excussione consistit. conf. 1. Cor. 6. v. ult. 1. Tim. 1. v. 5. & 6.

LIV. *Phorinianorum* mentem circa hoc subjectum Fidei Quod, ad abundantiam usq; exprimit Socinus de Statu primi hom. pag. 311. ubi referente Stegm. p. 433. disp. 38. qu. 1. eos mente laborare ait, qui fidem infantibus tribuerint, & hoc dicere, simillimum somnio egrotantis, imò ridiculum esse. Moscorovius itidem de Bap. c. 7. p. 122. inquit: nunquam vel ratione vel divino testimonio probabit Smiglecius infantibus habitum (fidei spei charitatis) infundi; apud Stegm. disp. 38. qu. 1. & Hun. Err. Phot. Sect. 3. c. 5. err. 3. p. 506. Et quo suæ faciat opinioni fidem, cum Socino argumentatur: quod si verum esset nostrum dogma, sequeretur animis omnium infantium aliquam in esse Dei cognitionem, cui fidant; quod fieri non possit, quia ipsi id non sentiant & agnoscant, nisi velis actiones in homine, ipso ignorante & fieri, & hominem cognoscere & opinari, & inrerim quod opinetur aut cognoscat, nescire; apud Stegm. d. I. Quæ etiam Anabaptista pugnânt ratione, fidem sc. derogantes infantibus ex eâ ratione, quia doceri nequeant. At tum demum sequeretur id, si talem fidem infantibus tribueremus, quæ ex auditu verbi Dei & sensibili fidei exercitio esset. Deinde in infantibus fidem illis ipsis ignorantibus esse posse, non est absurdum dicere: siquidem non fas est, actiones Spirituales ex sensibus dejudicare; Nam & homines adulti regenerari se non statim sentiunt; Ubi tamen non opinioni Papistarum patrociamur, cui contradistam fuit. fuit, thes. 7. & seqq. quasi fides in ignorantia consistat: Nam ibidem de adultis, hic de infantibus, ibi de actu primo fidei notitia, hic de ejus formalitate secundum quam justificare dicitur, agitur. Miscæ quaestioibus jam addi possint sequentia *Synthetici*; Num

Error Phorinianorum circa objectum Fidei Quod.

in angelos, beatos, hæreticos, Diabolum, fides cadat, numve
in Christi animâ fuerit; sed quoniam nullius fermè momenti
sunt hæc *περὸ ἀληθείας*, missa ea facimus. Et hæc de subjecto
Fidei Quod.

Subjectum
fidei Quo.

LIV. *Subjectum Fidei Quo* non sola mens est, doctrinam co-
gnoscens, sed cor & voluntas, eandem sibi doctrinam applicans.
Neque tamen hoc statim absurdum aliquis judicet, quasi nullum
accidens numero idem in diversis Subjectis possit esse, ex quo
principio Philosophico nos absurditatis Pontificij insimulare
audent: siquidem (ut nihil dicam, quosdam Pontificios in hoc
puncto nobiscum convenire; videantur verba *Bonaventurae* &
Thomæ apud *Chamier*. Panstr. Cathol. Tom. 3. l. 12. cap. 2. §. 8.
9. pag. 184. (& *Gerhardum* confess. Cathol. l. 2. Spec. part. 3. ar-
tic. 23. c. 1. thes. 2. p. 608. 609.) *Augustini* & *Francisci Cordubensis*
c. 4. §. 10. & 12. pag. 187. Idem statuunt etiam ex recentioribus
Zacharias Boverius, *Cajetanus*, *Salmero*, *Cornelius à Lapide* in cap.
10. ad Rom. *Altenstaig*. in Diction. verbo *Fides*, *Durandus* l. 1.
sent. dist. 4. quest. 3. &c. apud *Gerhardum* d. l. pag. 609. 610.) me-
minisse debent, neminem nostrorum eodem modo fidem in esse
menti & voluntati dixisse unquam: cujus assertionis habemus
exempla eorum, quæ in diversis Subjectis Quo, reperiuntur: Sic
spes est certa expectatio boni futuri, & tamen in intellectu & vo-
luntate sedem ejus collocat *Bellarminus* l. 3. de justificat. c. 11. §.
quod autem, Certitudo nempe ad intellectum, expectatio autem
ad voluntatem refertur. Sic imago Dei, est in intellectu ratione
scientiæ, in voluntate ratione justitiæ.

Fidei.
Oppositum
quodnam.

LVI. Oppositum fidei, est *partim carnalis securitas*, quando
sibi gratiam Dei firmiter hujus seculi homines pollicentur, ex se-
mel factis precibus & actu pietatis fucato & si postmodum suis cu-
piditatibus frena relaxent, & Abronis gaudeant vitâ; *partim mul-*
torum vana persuasio & *jaëlantia* de verâ & salvificâ fide, qui tamen
neq; in cardinalibus dogmatibus & fundamentalibus satis sunt in-
formati, nec eadem, etiamsi ab alijs Orthodoxis instituti, credunt:
Partim hæsitatio, dubitatio, timor, & metus, quo quis dubitat, an in
gratiâ sit, propitiumq; habeat Deum, vitamq; æternam certò sit
consecuturus: quod Dogma Pontificij probatur, qui ut *B. Chemni-*

Dubitatio
nis dogma
Papistæ.
1422.

till

ius loquitur: *Dubitationem non inter maculas carnis aut infirmitatis, sed vitutes numerant; ita ut nisi adsit, ornet & commendat fidem, inanis sit hereticorum fiducia.* Hinc Pet. Canisius in Catech. p. 381. Nullus scire potest certitudine fidei, cui non possit sub esse falsum, se gratiam Dei esse affecturum: quod cum Decreto Concilij Trident. convenit. Sess. 6. c. 9. determinante: *Fiduciam specialem esse remotam ab omni pietate.* Vide etiam similes conscientie laqueos passim stratos apud Costerum in Enchirid. c. 4. de fid. p. 182. Bellarm. lib. 3. de Justif. c. 3. §. his erroribus, & longâ serie ap. Dn. D. Gerbardum confels. Cathol. l. 2. Spec. part. 3. artic. 23. c. 5. p. 728. 729. Ut autem Status controversiæ latè propositus à Domino D. Gerbarde d. l. ab initio & Thummio Exercitat. Theolog. 10. de certitudine salu is p. 3. 4. 5. Meis. a v. b. w. dec. 3. disp. 29. qu. 1. §. 22. & c. rectè formetur, non quæritur: *Utrum homo possit aut debeat in propria sanctitate coram Deo confidere, aut eâ in iudicio Dei gloriari.* Nam hæc iustitia multis modis imperfecta est, quare Jobus. c. 9. u. eam adstruere videretur dicens: transit præter me, tamen non possum videre: Si transmeat, tamen non animadverto eum; quod Ambrosius Catharinus adversus Pontif. rectè interpretatur; inquires: *Jobum non ignorasse, se justum esse, sed noluisse jactare suam iustitiam, nec sibi aliquid superbe arrogare.* Quanquam illius dicti secundum fontes genuinus sensus sit: *Non sum is, qui sapientiam & iustitiam ejus per vestigare possum, adeo inscrutabilia sunt iudicia ejus & inpervestigabiles viæ ejus.* Rom. 11. v. 33. teste Tremell. in h. l. adeoq; rectius urgetur, Jobi. 11. v. 12. Sed de hoc alibi. Nec 2. Num homo ex eventibus externis scire possit certè, an sit in gratiâ; siquidem piorem neminem reperiri putamus, qui non variis casibus infortunij obnoxius fuerit: nihil itaque præsidij Bellarm. ex Eccl. c. 9. 1. nactus est. Videantur de hoc dicto Excellent. Dn. Prasfes in Anti-Hager. disp. 3. q. 3. §. 3. Resp. 2. p. 100. p. 101. & ibi Merceri, Salmironis, Pinede, Cajetani, Feri, Medina & Catharini, Comp. & Episcopi teste Senensi. l. 4. Bibliotheca p. 193. autoritates. Et Dn. D. Gerbardus confels. Cathol. d. l. p. 757. 758. Cambier. Tom. 3. l. 13. c. 16. §. 1. ad 16. p. 216. Thummus Exercit. 10. Theol. de certitudine salutis. p. 15. 36. 37. 38. Multò minus 3. Controvertitur de fide hereticorum, & jactatâ falsò Epicureorum fiduciâ. Nam in illos veram fiduciam cadere inficias imus.

Nedg

Status controversiæ circa quæstionem: An credens certè esse possit de Gratiâ Dei.

Neg. 4. hic est, de assensu generali, qui etiã in Diabolos cadere potest.
Neg. 5. hic confundenda per severantia certitudo, cum fiducia singu-
lari de gratiã Dei presenti, quanquam nec de perseverantiã dubi-
tandum, Qui enim capit in vobis, perficiet usq; in diem Jesu Christi
Phil. 1. & confirmabit nos usque ad finem. 1. Cor. 1. nec quicquam
sive futurum sive præsens nos separabit à Charitate Dei. Rom. 8.
Neg. hic. 6. de infirmitate humanã, quam in nobis, prob dolor repe-
rimus, agitur, (quandoquidem sæpe fluctuamus, quando carnis
perversitas certitudinem fidei hostiliter infestat) nam ejusmodi
πελείωσι, quæ sine inquietudine sit, nobis non imaginamur. Va-
rias enim vicissitudines nos experiri Scriptura docet; in eã enim
reperitur, qui jam cum Davide robustus exultat in Domino, mox
cum Petro, infirmorum complet numerum. Imò credentes
navigantibus sunt similes, qui cœlo jam imminent, mox undã
dehiscente ad ima vergunt. Sed de eo 7. disputant nostrates:
Utrum homo panitens & verã fide præditus innitens promissionibus
divinis, certus esse possit ac debeat de presente gratiã Dei & remissione
peccatorum, ubi nos affirmativam tenemus.

Refutatio
 Dogmatis
 Dubitatio-
 nis.

LVII. Probatur autem Thesis nostra, quia Dogma contra-
 rium de dubitatione, contradicit Scripturæ Rom. 5. 1. Jacob. 1.
 6. Eph. 3. 12. 1. Joh. 3. 14. (quorum dictorum defensionem repe-
 rires apud Thumm. d. l. pag. 24. 25. 26. 27. 28.) mendacij arguit
 Deum & perjuriij accusat; Mendacij: 1. Joh. 5. 10. qui credit in fi-
 lium Dei habet testimonium in se, qui vero non credit filio, mendacem
 facit eum. Quare à dubitatione, de hortamur ad spei firmitatem.
 Teneamus enim nostræ spei confessionem, non vacillantem. Heb. 10.
 v. 23. Quia fidelis est, qui repromisit. Perjurij autem Deus ac-
 cusatur eò, quoniam sequitur ex hoc dogmate, quasi quod Deus
 promisit & juravit, non esset verum. Promisit autem piis & pæ-
 nitentibus, (de his enim loquimur) remissionem peccatorum in
 individuo. Job. 5. 24. juramento delictorum veniam confirmavit.
 Ezech. 18. 23. c. 33. v. 11. Deus autem volens ostendere immobilita-
 tem consilij sui, interponit juramentum, præclare inquit Apostolus
 Heb. 6. 17. observante Thummio p. 10. 11. ut per duas res immobi-
 les (quibus impossibile est mentiri Deum) fortissimum solatium ha-
 beamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem. Quam si-
 cut

est. *ut anchoram habemus animæ tuam ac firmam. v. 12. 19.* Quæ verba sine dubio, ut lapis quidam fulminaris incedunt ad interiora cordis Pontificiorum (ut ejusdem Pauli vocibus utamur) remouentque omne ignorantie velamen. Accedit, quod qui dubitat, vitam æternam non habebit, sed qui credit: propter quod autem quis damnari poterit, id laudabile esse, impium est, docere.

LVIII Sed longe majus est argumentum interioris illius investiturae, ut ita dicam, (inquit Chamier d. l. s. 19.) quæ sit in singulis fidelibus & quam Scriptum selectus verbis celebrat: testimonium appellans, & quidem spiritus quod habet in se quisque fidelis, & signaculum & arhabonem & unctionem & similia, unde sic argumentor: Quod Spiritus Sanctus in nostris obsignat cordibus, id in dubium vocare, & non velle firmiter credere, impium est. Jam verò Sp. S. remissionem peccatorum obsignat & testimonio suo in fidelibus & pijs confirmat. E. De Majoris veritate neminem ambigere posse spero: Minorem vero roborant testimonia Scripturæ clarissima. 1. Joh. 5. v. 10. 2. Cor. 1. v. 21 & seqq. Rom. 8. v. 15. 16. Cui addo promissi divini tum in fallibi itatem, tum uiuersalitatem, siquidem Deus credentibus singulis & omnibus gratiam & remissionem peccatorum promittit. Joh. 3. 13. Act. 20. v. 43. Rom. 10. 11. c. 5. v. 1. & 2. Eph. 3. 12. in Christo habemus *παρρησίαν δια τῆς πίστεως αὐτοῦ.* Ubi autem *παρρησία* in exilium agitur, ibi metus servilis & dubitatio succedit. Præterimus hic plura alia argumenta, quæ partim spei firmitas, animum tranquillum reddens nec sinens ire confusum, partim absolutio, partim exaudicionis certitudo, partim exemplorum multitudo, uti Davidis, Jobi, Abrahami, Pauli & aliorum suppeditant: siquidem ea latius expensa sunt ab autoribus modo citatis. Consultatur Gerhardus confels. Cathol. l. 2. spec. part. 3. art. 23. c. 1. pag. 592. 593. &c ut etiam pag. 600. 601.

LIX. Excipiunt Pontificij, quod etiam apud Bellarm. videre est, quod 1. fides quidem certissimas habeat promissiones, sed in applicatione singulari, fidem esse incertam ob indignitatem cuiusvis individui. Deinde in refutat Rom. 8. v. 16. Spiritum Sanctum testimonium Spiritui nostro dare non negant. sed addunt: hoc testimonium non esse per verbum expressum, sed per experimentum
Exceptio. nes Bellarmini & aliorum.

ejusdam suavitatis & pacis internæ, quæ non gignat certitudinem nisi conjecturalem: ut loquitur Bellarm. l. 3. de justif. c. 9. Quare
4. Exempla adducta nihil valere autumant cum Bellarmino l. 3. cap. 11. cum illi viri pauci, peculiari revelatione fortassis certifaciti sint de gratiâ. De Abrahamo enim manifestè legi. Gen. 22. 12. nunc cognovi, quod timeas Dominum, id est, nunc cognoscere te feci, quod verus sis cultor & amator Dei.

Argumen-
tandi mo-
dus Papi-
starum
circa Do-
gma Dubi-
tationis.

LX. Quas verò pro suâ thesi hætenus consueverunt afferre rationes, eas silentio transilimus, cum non solum sufficienter sint refutatæ ab Autoribus modò laudatis, sed etiam non impugnent statum controversiæ. Nam concludunt vel ex lapsibus seu infortunio temporali, vel negligunt textum authenticum: vel à confidentiæ operum negatione, argumentantur ad salutis incertitudinem: vel confundunt luctam, cum plenariâ dubitatione: Vid. Bald. in c. 4. ep. ad Rom. part. 2. qu. 3. p. 318. Vel quæorunt subsidium dubitationis, in vocabulis fortè, forsan, quis scit & qua tamen non de remissione peccatorum, ejusq; certitudine intelligenda sunt, de qua nullo modo est dubitandum, sed (verba sunt D. Waltheri in harmon. S. Scripturæ ad locum. Joel. 2. v. 14.) de corporali pena condonatione & temporalium beneficiorum largitione, qua ut sub conditione sunt petenda, si nimirum Deo placent & nobis salutaris sit illorum præstatio, ita etiam sub eadem conditione expectari & promitti debent. Hæc ille. Similia habet etiam Ameasius Bell. enervato. T. 4. pag. 152. §. 10. Imò Prophetæ in illis locis, ubi reperiuntur, plerumque cum Impiis & hypocritis agunt, neque semper notæ dubitantis, sed etiam benè sperantis esse solent, adeoque reddi possunt in vernaculâ lingvâ, modo confidenti, Es wird sich (sicut loqui solemus) ob Gott will die Straffwol wenden / optime observante Dn. D. Turnovio comment. in Joel. 2. 14. p. 57. 58. 59. 60. ubi latè de his particulis contra Pontific. desuptat: ut & Thumm. p. 52. 53. Gerb. confes. Cathol. p. 760. 761. Chamier. T. 3. l. 13. c. 16. §. 8. 9. 10. Veltandem opponunt timorem filialem, (qui tamen securitati carnali contra distinguendus non modo nostratibus docentibus sed etiam Georgio Cassandro, Estbio, & Ambrosio Catharino apud Gerb. Conf. Cath. p. 762.) certitudini gratiæ; ut in illo dicto Apostolico. Phil. 2. 12. Ubi salutem operari jubemur cum tremore: consulatur Thummus. p. 57.

61. Adl

LXI. Ad Exceptiunculas respondeo (1.) absonum esse concedere velle, Deum omnibus penitentibus promississe gratiam & salutis certitudinem, & tamen negare: in particulari eam specialibus Individuis posse applicari: Nam si omnes pii & penitentes pacem cum Deo habent, utique subsumere possum, me habere pacem cum Deo, quia de admisis doleo & in Christum credo: Deinde tollunt Papistæ eâ fucatâ Responsione distinctionem fidei Dæmonum & Christianorum; illi enim credunt & sciunt, Deum promississe pijs gratiam, & tamen id sibi applicare nequeunt. Videatur *Gerhardus* confessione Cathol. l. 2. Spec. part. 3. art. 23. c. 2. §. 3. p. 620. Resp. ad arg. 4.

Ad Exceptiunculas. Bellarm. Resp.

2. Blasphemum est, dicere Sp. S. testimonium in cordibus piorum non gignere certitudinem, nisi conjecturalem & fallacem, quæ ipso Bellarmino l. 3. de justificat. c. 2. definitore, *non omnem fornicationem expellit, sed opinionis potius est, quam fidei.* Nam pax hæc interna non nisi à causâ divinâ infallibili cordibus hominum inspiratur, ergo & ipsa infallibilis est. Hinc præclare *Cajetanus* apud *Ames.* d l. p. 158. *Ex hoc testimonio clarè videmus, credendum nobis esse, quòd sumus filij Dei. Et: Geminatur nomen patris, ait, ad significandam firmitatem ac certitudinem fiducia.*

3. Quibus verò argumentis, revelationem illam singularem fuisse, quâ pauci illi viri certi de salute & gratiâ fuere, probabunt unquam? Siquidem non modò sibi, sed omnibus etiam fidelibus gratiam promittit Apostolus. Rom. 8. 38. & 39. neque peculiarem revelationem, causam hujus certitudinis tradit, sed generales causas omnibus pijs communes, uti sunt, Spiritualis Unio, reatus sublatio, Sp. S. inhabitatio, ejusdem testificatio, Dei dilectio, gratuita Dei absolutio. Et quid multis? Si ex peculiari revelatione certi fuissent de gratiâ, tum illa certitudo non fuisset certitudo fidei. Sic enim *Bannes* in 2. 2. qu. 1. art. 1. dub. 3. apud *Amesium* p. 163. *Revelata particularibus personis, quamvis sint supernaturalia, non pertinent ad assensum fidei Catholicae, aut virtutis Theologicae; sed illa tantum, quæ nota sunt Ecclesie, & ab illâ proponuntur. At verò de Abrahamo & Davide palam est, quod de gratiâ Dei certi fuerunt per fidem.*

LXII. Male verò intelligit Papista verba Hebræa Gen. 12. 72.

וַיִּדְעוּ כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְהוָה אֱלֹהִים *quia nunc cognovi quod timeas Deum tu, quasi sensus esset, ego feci te cognoscere me; quid enim absurdius, quam fingere, Abrahamum ante id tempus, quò filium immolare voluit, ignorasse vel dubitasse, an verus cultor & amator Dei esset, cum amore & jussu Dei annis 50. ante Chaldaeam patriam reliquerit. Thummus p. 21 Quidam ergò (inquit Dn. D. Gerhardus in h. l. pag. 451.) accipiunt de approbatione; cum verba notitia apud Hebræos accipiantur cum effectu & effectu e g. Psalm. 1. 6 novit Deus viam justorum, id est promovet, approbat & c. Sicut cum יָדַע explicat Copenius in notis ad illum locum pag. 16. Sic etiam hic: nunc cognovi quod Deum timeas. id est, (pergit Gerb. d. l.) hoc opus obedientiæ approbo, tanquam insigne testimonium filialis timoris & sinceri amoris: ita cum Hilario Waltherus in Harmon. Scripturæ pag. 106. in quarto. Quidam exponunt de manifestatione sibi factâ, ita Aug. l. 4. de Genesi ad lit. c. 9 l. 16. de C. D. cap. 32. & in Psalm. 78. Sed hæc expositio contorta videtur Walthero d. l. Quia ergo Deus non de Abraham, nec aliorum, sed de sua notitiâ loquitur, simplicissimè dicitur cum Gerardo pag. 452. Deum hic loqui more humano, de notitiâ Practicâ, & experimentali, quod Deus jam ante quidem mentem Abraham optimè perspectum habuerit, jam verò ex ipso opere hominum more eam intueatur.*

Effecta Fi-
dei.

LXIII. Effecta fidei sunt multa & varia, cum sit instar arboris bonæ, quæ fructum fert in tempore Psalm. 1. vers. 4 sunt autem imprimis regeneratio, sanctificatio, remissio peccatorum, liberatio à Legi damnatione, securitas spiritualis, victoria mundi, tranquillitas conscientie, accessus ad Deum, obsequatio Veritatis, Confessio, spes future gloriæ, Justificatio, Electio, Charitas Dei & proximi, obedientia erga præcepta divina & c. circa quæ à nobis divortium faciunt, non modo Pontificij, sed Remonstrantes, Photiniani, Calviniani.

Error Pon-
tificiorum
circa Esse-
ntia Fidei.

LXIV. Pontificij variè hallucinantur, partim solam fidem justificare negando ut faciunt Conc. Trid. Sess. 6. Decret. de Justif. 6.

cap. 9.

cap. 9. & 12. Bellarm. lib. 1. de Justific. c. 12. §. ultimo. & lib. 2.
de Justific. cap. 4. hinc *Petrus Hansonius*, fidem nostram vocat *fide*. *Sola* *fide*
dem superbam & fastuosam, *Clingius*, contumeliosam, *Job. à De-* *justificare*
ventriâ, figmentum Diabolicum, *Erater Nasi*: den alten Zeubes *negant.*
rischen Simonis Aberglauben / Fastnachtsglauben / Wirtsglau-
ben / Solnglauben / fast Sultanschen glauben &c. apud *Gerhard.*
Confess. Cathol. lib. 2. spec. part. 3. artic. 23. cap. 3. pag. 624. Partim
charitatem, formale fidei i. epuissimè constituendo; quam sententiam
fovent *Benedictus Pererius* in cap. 15. *Genes. Franc. Tur-*
rianus pro Epistolis Decretal. lib. 4. cap. 4. *Orosius* dominic. 3. Pen-
tecost. conc. 2. *Alphonsus de Castro* lib. 7. adversus hæreses verbo
Fides, hæresi 2. apud *Gerhardum* d. loc. pag. 625. partim contradi-
ctionis se implicando, dum charitatem fide abesse posse commi-
niscuntur, ut *Bellarmin.* lib. 1. de Justific. cap. 15. *Dominicus à Soto,*
Alphonsus à Castro, & Cosserus in Enchirid. pag. 178. apud *Gerhard.*
Confess. Cathol. pag. 673. Quoad primum: fatentur quidem
hominem fide justificari, sed id ita accipiunt, quod credentibus si-
ve assentientibus verbo Dei in genere, gratia infundatur, præeun-
tibus præparationis operibus, acquisita, quæ apud Deum justifi-
centur fideles; proinde apud istos *fide justificari*, non est justum
fieri *εὐαγγελία*, sed *διωόμεν* id est gratiam accipere, cujus auxilio
unusquisq; se ad salutem componere possit. Vid. *Meisner. ἀνθρω-*
πῶν dec. 3. disp. 27. qu. 1 §. 15. &c. Unde liquet quanto potior
est actus nudæ potentiæ, tanto plura eos in justificationis negotio
sibi quam Deo tribuere. Orthodoxorum autem thesis hæc est,
justificatio est effectus fidei, & fides actum justificationis sine ope-
ribus ingreditur, non per modum dispositionis, aut causæ forma-
lis, aut meriti, sed per modum Organi, quatenus gratiam Dei per
Christum partam & exhibitam apprehendit. Quare Metonymi-
eam propositionem hanc esse fatemur: fides nos justificat, id est,
Deus credentem justificat propter Christi meritum, quod credens
solâ fide apprehendit. Vid. *Gerhard.* sæpè citatum d. l. pag. 683.
n. 11. *Chamier pausnat.* Cath. Tom 3. lib. 2. 2. cap. 11. §. 5. pag. 475.
& §. 12. 16. *Meisner, ἀνθρωπῶν* dec. 3. disput. 27. qu. 1. §. 28. 29.
30. 31.

*Q. An vox
sola repe-
riatur in
sacris.*

LXV. Hanc thesin probamus ex Rom. 3. v. 24. Ubi tantum non disputatur: *an αὐτολεξεί illic in textu gr. reperiatur vox sola.* Sufficit enim dari æquipollentem; explicationemq; Lutheri exponere nativam Apostoli mentem. Jam autem ἰσοδυναμῶν sunt: justificari fide sine operibus, justificari non nisi per fidem. Gal. 2. v. 16. & justificari sola fide. Taceo non destitui hanc versionem Lutheri, similibus exemplis Hebraicæ, Græcæ & Latinæ versionis, quæ recensentur à Gerhardo Confess. Cathol. d. l. §. 2. pag. 668. 669. Helvico vindicat. LL. Vet. Testam. pag. 182. 183. Mentzer. contr. Pistor. disp. 5. §. 268. Imò Syrus expressè habet vocem exclusivam. Rom. 4. v. 5. citantibus Gerardo & Helv. d. l. unde particula sola Patribus non infrequens, uti Hieron. Ambros. Chrysof. Theoph. Basil. Hilar. Accedit tandem quod Dietenbergerus & Eccius in versione suâ Germanicâ, Ingolstadii anno 1550. per Alexandr. & Samuelem Weisshorn impressâ, particulas εἰμὴ, ἐὰν μὴ, per alleine explicent. Ostendente Gerardo Confess. Cathol. pag. 670. 671. Reibingius (adhuc Pontificius) in Manuali Catholico contra Dn. D. Hoë. pag. 192. fatetur, in Bibliis Germanicis ante Luther. anno 1483. Noribergæ apud Antonium Coburgerum impressis extare exclusivam allein. D. Mentzerus artic. 4. de justificat. membr. 4. §. 20. edit. anno 1616. pag. 181. inquit: *In Bibliis Italicis. Anno 1546. excusis Venetiis verba D. Pauli. Gal. 2. ita reddita sunt: Sapendo che l'huomo non si giustica da le opere de la legge ma solo per la fede di Giesu Christo: Et inspexi (pergit.)* Confluentiâ in Bibliotheca Jesuitarum, antiqua Biblia Germanica ante Luth. edita, in quibus habetur. Rom. 3. part. exclusiva: *Allein durch den Glauben/ ohne die Werke der &c. id est, legis. Neque 2. (consultatur. Meisner. αὐθροπωλ. disp. 28. class. 10. §. 57.) An Fides justificans sola sit sine operibus, controvertitur: Nam fides talis, res mortua Apostolo dicitur, adeoq; exclusiva particula non opera excludit, ab actu præsentia, docente Dn. D. Gerardo. confess. Cathol. lib. 2. part. 3. artic. 23. cap. 3. §. 5. sed communicatione efficientia (quod posterius quidem vult Bellarmin. lib. 4. de justificat. cap. 7. §. 3.) Sed lis est.*

3. *Utrum sola fides, an verò operum nostri respectu organon sit,*
E can-

Et causa efficiens instrumentalis (latè sic loquendo) *justificationis*:
Et sic affirmativam tenemus, partim ob operum ab actu justifi-
cationis exclusionem, partim fidei & operum oppositionem,
partim Christi meritum & satisfactionem, partim peccatorum
gratis factam remissionem, & justitiæ Christi imputationem, ubi
tamen Sacramenta, & in specie Baptismum non excludimus, *Ger-*
bardus Confessi. Cathol. d. loc. pag. 622. §. 3. ut cæcus ille *ὄνηδος*
in Hodoget. suo. pag. 199. ineptè ratiocinatur. Nam quæstio
est, quodnam respectu nostri sit organon? baptismus autem
est Dei. Sed hæc explicari in loco de justificatione merentur
prolixius.

LXVI. Quoad errorem alterum, quo fidei non effectum
tantum charitatem, sed ipsum ejus formalem rationem fingunt,
sciendum: id propterea ab iis fieri, quo distinctionem Scholasti-
cam inter *fidem informem*, quæ in nudo assensu & historicâ co-
gnitione secundum eos consistit, & *formatam*, quæ piæ affectio-
nis & charitatis accessione locupletatur, defendant. Nos fidei
formale constituimus in fiduciâ illâ filiali, quæ sine cordis motu
nunquam esse potest, & charitatem, ceu essenziale consequens
concomitantem habet, quod Bellarminus etiam sui immemor
lib. 1. de Justificat. cap. 15. fateri videtur, dum charitatem ex fide
gigni asserit. Nos cum Mentzero contra Pistorium disput. 5.
§. 122. pag. 242. argumentamur ita: *Nullum disparatum est al-*
terius disparati forma: Fides & charitas sunt disparata, quia à se in-
vicem tanquam diversæ virtutes. 1. Corinth. 13. v. 3. discernuntur.
Ergò. Deinde hoc nobis largientur illi Pontificiorum, qui fi-
dem in intellectu tantum esse statunt. Etenim si fidei Sub-
jectum *Quo* est intellectus, formale ejus caritas, quæ est in vo-
luntate, nequit esse. Quod hic excipiant, non habent. *Pistorius*
tamen in Hodoget. pag. 209. & *Bellarminus* lib. 2. de Justificat.
cap. 4. urgent dictum. Galat. 5. v. 6. *Fides per charitatem ope-*
ratur; in quo vocabulum operatur, passivè intelligunt, fides
per charitatem operosa redditur, *Pistorio*. pag. 209. & 215. inter-
prete, vel pag. 189. *Der Glaube wird durch die Liebe thätig*
gemacht.

Sed:

2.
Charitatis
fidei for-
male con-
stituunt.

Sed non tam refutationem, quam miserationem merentur. Nam
vocem ἐνεργειῶν, passivè poni, probent prius, si præsidium suæ
opinionis hoc dicto inveniri putant: Quare Pistori: audi errores
tuos (inquit *Mentzerus* d. loc. pag. 241.) 1. *Vapulat* à te (*Bellarmino*,
Scapletono, *Esthio*, & aliis) *Priscianus*: contraq; gram-
maticam, (ait *Pareus* in h. l. pag. 364.) manifesto barbarismo verbum
deponens operatur, exponitur passivè: quod & *Balduinus* in h. l.
qu. 2. pag. 261. urget. 2. neque græca vox ἐνεργειῶν in toto
N. Testam. reperitur passivè usurpata, quâ præter hunc locum
Paulus septies (observantibus *Mentzero* & *Balduino* d. loc.) utitur,
ut *Rom.* 7. v. 5. 2. *Cor.* 1. v. 6. cap. 4. v. 12. *Eph.* 3. v. 20. *Coloss.* 1. v. 29.
1. *Thess.* 2. v. 13. 2. *Thess.* 2. v. 7. & semel *Jacobus* cap. 5. v. 16. Quæ
tamen loca impudentissimè *Esthio* in h. l. p. 581. in passivâ Ἐνεργειῶν
exponit. 3. neque constructio græca sensum fert Pontificium:
siquidem dicendum fuisset ἐνεργειῶν παρ' αἰδώς. 4.
Longè rectius *Lombardus* hunc locum allegat l. 3. sent. dist. 23. per
fidem, inquit, justificatur impius, ut deinde ipsa fides incipiat, per di-
lectionem operari. Concil. quoque *Tridentinum* sess. 6. activam si-
gnificationem hic agnoscit: ita enim loquitur ex *Apostolo* no-
stro: in Christo Jesu neque circumciso aliquid valet. nec præputium,
sed fides, per charitatem operatur. *Bellarminus* ipse cap. 5. & 20.
l. 2. de justif. vocat fidem per dilectionem operantem, & sic à semet
ipso turpiter discedit. *Erasmus* quoque in h. loc. pag. 463. fate-
tur. Τὸ ἐνεργειῶν, rectius agens verbi. Præclare etiam *Michael*
Medina defendens *Johannis Feri* expositionem super *Joh.* 4. v. 53.
contra *Sotum* inquit apud *Sixtum Senensem* Biblioth. Sanct. lib. 6.
annot. 191. pag. 496. C. 1. Est enim vera fides, ait, veritate *Chri-*
stianâ, de quâ semper *Christiani* loquimur, quæ cum constet etiam fer-
vidâ & efficaci dilectione, semper si potest, exit in opera, & denique,
quam *Paulus* vocat operantem per dilectionem. Et in margine ci-
tatur locus. *Galat.* 5. v. 6. 5. Syrum textum quidem passivè di-
ctum illud efferre quidam non negant, cum legat: secundum *Tre-*
mell. fides quæ perficitur dilectione: sed num verso textui authen-
tico præferatur judicent ipsi Pontificii. Vide *Glassium* l. 1. *Philol.*
S. tract. 2. part. 1. membr. 3. §. 4. pag. 169. *Chamier.* Tom. 1. lib. 12.
cap. 1.

cap. 1. §. 13. 14. 6. Est tamen nonnullus; scilicet *M. Philip. Arnoldi*, qui ante annos viginti & unum habitâ hac in Academia Disp. 1. Hægeographicâ Thes. 43. ad 46. evincere conatur, & Textum Syrum activè explicandum esse, negatus, respondeo: sufficienter, quomodo dicitur, lingua Syriaca non est authentica. Ille ipse potest l. d. consuli.

LXVII. Tertio caritatem à verâ fide & salvificâ abesse posse comminiscuntur: quod tamen falsum, siquidem 1. perinde est, ac si hominem aliquem dicere vellem & tamen ipsi vitales detrahere operationes. 2. Sibi contradicunt, qui enim sic formam ejus esse potest? Anne sublata formâ manet nihil minus res? Sic certâ ratione corpus non minus esset verum corpus, quando privatum est Spiritu, ac quando ab eodem informatur, quod sanè cuivis sano risum conciliat: Siquidem id nihil est aliud quam ægilopem pro frumento puro, siliquas pro granis vendere: Deinde si Jeles isti tantum ita dicuntur ratione professionis externæ, & comparatè respectu Turcarum alioquin proprie si loqui velimus, istos infidelium complere numerum, dicendum.

LXVIII. II. Errant & Calviniani circa effecta Fidei. 1. Fidem Electionis decretum ingredi, ejusque esse causam instrumentalem, sive causam sine quâ non, inficiando. Vid. *Verba Calvini* l. 3. instit. cap. 22. §. 11. *Beza* Resp. 2. ad acta colloq. Mampelg pag. 9. & pag. 147. pag. 163. *Zanchij* Tom. 1. miscel. pag. 241. *Pisc.* Vol. 1. Loc. 19. thes. 25. & disp. contra Schaffm. §. 88. *Polani* de prædestinat. pag. 12 pag. 13. pag. 49. *Keckerm.* Syntem. Theolog. pag. 300. *Wendelini* l. 1. Christ. Theolog. cap. 3. pag. 124. apud *Dn. D. Himmelium* Collegio Iren. disp. 6. *avt. 96.* 2. pag. 111 112. *Bucani* loc. 36. Instit. pag. 389. apud eundem in harmon. *Calvino Pontif.* part 1 cap. 4. harmon. 1. pag. 46. B. confer similia Calvinianorum emblemata apud *Giesenium* extantia in repurgat. Collegij Rintelensis disc. 2. §. 2. pag. 34. 35. ubi & Synodi Dordrechtanæ clara proferuntur verba: & repetuntur disc. 3. §. 14. & 15. pag. 87. 2. Justificationem Effectum ad æquatum fidei negando: Nam *Zwinglius* infidei Christiana expositione sol. 559. (in quo eum refutavit *Dn. D. Affelmannus* Syllog. 3. quatum

3.
Cavitationem
à verâ fide
abesse posse
statuunt.

Error Calvinianorum
circa effecta
Fidei.

1.
Fidem negant electionis esse causam.

2.
Justificationem esse effectum ad æquatum inficiant.

H

Anti-inficiant.

Anti-Calvinistico pag. 29. ad 3. *Herusalem, Theſaurus, Socratem, Ariſtidem, Antigonum, Numam, Camillum, Catones, Scipiones*, qui tamen caruere fide in Chriſtum, inter beatos memorat: quem errorem communem habet cum nonnullis è *Pontificijs* qui vel hominem lege naturæ ſalvari poſſe aſſeverant, ut faciunt *Tannerus, Latomus & Eraſmus* in Præfat. in Tuſcul. quaſt. apud *Vellſſnum* Diſp. 3. Ethic. quaſt. 4. & *Strauchium* Centur. 1. Ethica Dec. 5. quaſt. 9. vel etiam Heroas ſingulari Dei beneficio illustratos eſſe affirmant, ut *Juſtinianus* in cap. 1. ad Rom. v. 20. & *Lud. Vives* comment. in l. 18. *Auguſtin.* de C. D. cap. 47. apud *Excelſent. D. D. Præſidem* diſp. 2. de indebitâ gratiâ theſ. 9. §. 2. tum *Phoſſinantis* ut *Smalcio* de nat. Dei filio cap. 10. & aliis. Juſtificationem in Vet. Teſt. factam fuiſſe ſine fide Chriſti, dicentibus. Quod autem fides ſit pars Ordinis, quem Deus in hominibus eligendis ſeruet, probatur 1. ex *Script. autoritate*. 2. Theſſ. 2. verſ. 13. *Elegit nos Deus ab initio ad ſalutem in fide veritatis*. 2. à *Decreti & executionis conformitate*. Quomodo enim Deus in tempore ſalvat, ita & ab æt. nos elegit: Fatentur non modo Patres, *Fulgentius & Bernhardus* apud *Gieſenium* in Calvin. diſp. 11. §. 2. & 3. ſed & Calviniani ipſi; *Sobnius Tom.* 1. diſp. 12. de prædeſt. §. 8. & *Tom.* 2. artic. de prædeſtinat. pag. 992. clare inquit: *Vocatio efficaciæ reſpondet prædeſtinationi ab æterno factæ, ita, ut quod nunc facit Deus de homine efficaciter vocando, id facere ab æterno decreverit.* Idem repetit pag. 1000. & 1008. multisque deducit. pag. 1004. 1005. 1006. Similia vide apud *Aſſedium* Theolog. Polem. pag. 9. d. 3. controverſ. 27. pag. 974. *Joh. Crocium* part. 2. controverſ. Pruten. pag. 318. *Wendelinum* ex mente *Synodi Dordrechtænæ* lib. 1. cap. 4. §. 6. n. 2. pag. 145. Sed Deus ſalvat perfidem. 3. *À vitæ æternæ hæreditate*, in quam nemo ſine fide adiciſcitur, aſt in electione aſſumpti ſumus, in hæreditatem vitæ æternæ. Ergo id ſine fidei monitu fieri non potuit. 4. *À ſatisfactionis neceſſitate*. Electio præſupponit gratiam, hæc vero juſtitiæ, quæ peccato læſa, ſatisfactionem. Satisfacimus E. vel ipſi vel per alium: Non illud, ſed hoc, Chriſtus enim ſe tradidit pro nobis: ſatisfactio autem

quod probatur tandem.

1.

à Scriptura autoritate.

2.

à Decreti & executionis conformitate.

3.

à vitæ æternæ hæreditate.

4.

À ſatisfactionis neceſſitate.

autem hæc non fit nostra nisi per fidem. 3. Patrum consentien-
 tum antiquitate. Theophyl. Hieron. Chrysof. Ambrosij: Non a hoc
 volunt Orthodoxi quasi propter fidem simus electi, sive ob præcogni-
 tam fidem, tanquam causam meritoriam, aut fidei dignitatem, sed
 in fide & per fidem; non ἵνα ἴδωμεν ut Græci efferunt, sed ἵνα
 ἴδωμεν. Fides E. consideratur non absolute sed relatè, non
 divisim sed conjunctim cum merito Christi. Quare Fides Ele-
 ctionis est causa, non impellens, non meritoria sed modò organica, &
 quidem ratione non totius decreti, sed partis nempe meriti Christi
 quod fides apprehendit. Confer Cramerum de prædestinat. cap. 3.
 pag. 68 & Genium disp. 13. §. 20. & c. Neque intelligitur de fide
 ἡμετέρας sed finaliter perseverantis.

3.
 Patrum
 antiqui-
 tate.
 Status cõ-
 troversie.

LXIX. Sed ajunt Calviniani Electionem non esse effe-
 ctum fidei: quia illa ab æt. fit facta, hæc verò in tempore acqui-
 ratur. Contrarium ergo: 2. fidem esse effectum sive electionis
 consequens potius verum esse. Sed Resp. ad (1) primo aliud est
 querere de fidei existentia, & aliud de ejus intuitu. Credimus
 quidem in tempore, attamen Electi sumus *κατὰ ἡμετέρας*
 Rom. 8. v. 29. 1 Pet. 1. v. 12. quæ fit secundum fidem. Deinde;
 idem, cujus est effectum, non est causa ejusdem simul scil. eodem
 modo: implicaret enim contradictionem; alias una eademq;
 res & causa & effectum potest esse; dicente Aristotele lib. 3. phys.
 cap. 3. 1. Metaph. 2. Uti exempla nota sunt ex Philosophicis. Li-
 mitetur E. Major. Effectum non est causa formaliter; attamen
 materialiter & sub alia *ἡμετέρας*. Ad 2. Fides Effectum dicitur
 (populariter scil. & oratorie non verò accurate) electionis, ratione
 ipsius actus, qui est in tempore, ratione verò intuitus divini, qui
 ab æterno factus à Deo, est causa improprie sic dicta, quando cau-
 sa significat omne id, quod est antecedens. Si enim accurate lo-
 qui vellemus, fides effectum est gratiæ & meriti Christi in Ev-
 angelio annuntiati; pars verò Electionis. (Nam ut liberi sunt
 parentum effectus & tamen cum ipsis pars sunt societatis domesti-
 cæ, ita & hic comparatum esse dicimus.) Vel fides est causa Instru-
 mentalis electionis, non quod Electionem apprehendat, sed quod sibi
 applicet meritum Christi, in quo fundatur gratia divina.

Exceptio.
 nes Calvi-
 nianorū.
 Resp. aliud
 est quere-
 re de fidei
 existentia
 & ejus in-
 tuitu.

Fides quo-
 modo effe-
 ctum &
 causa Ele-
 ctionis.

*Arminia-
vorum Er-
ror.*

LXX. Arminiani hic etiam errant & intransversum aguntur. Statuunt enim fidei Formam esse obedientiam seu mandatorum Christi observationem, quæ sententia est, *Vorstij* in Catal. errorum *Gibrandi Luberti*. pag. 62. *Velsingij* tract. de off. hom. Christi fol. B. 6. 7. *Retonstrantium in Confess.* cap. II. num. 2. Inprimis in *Apol. Confess.* pag. 110. III. seqq. Cum quibus & Photiniani sunt conjungendi, qui quidditatem fidei æquè per ejus effectum describunt. Nam ex quo (scilicet obedientiâ) fides cognoscitur, id ejus formalem rationem constituunt. Videatur *Catech. Racov.* pag. 281. Ubi tamen hoc notamus, nos libenter dare, *obedientes Deo, credentes appellari & fidem sine obedientiâ non reperiri*. Nam ut sol non sine calore, neque bona arbor sine bonis fructibus, ita & fides non sine obedientiâ; Hinc benè *Gerhardus* in aphorism. pract. pag. 184. Fides lux est, *separat splendorem à luce & opem separare poteris à fide*, attamen *ἀνακόλυστος* est dicere, quod propterea hoc consequens fidei sit forma ejus, uti *Smalcus* vult; qui *Disp. 6* contra *Frantz* de bonis operibus. *Thes. 63.* fidem & obedientiam mandatis Dei & Christi præstandam, æquipolentes terminos, & non nisi ratione distingvi disputat; quam *πίστιν* vocari *ὑπακοήν* non negemus, alio tamen sensu. Alia siquidem est obedientiâ quâ obedimus Deo mandanti, ut credamus Filio ejus, & alia obedientiâ sanctimonix seu vitæ puritatis, non illam sed hanc *Photiniani & Arminiani* intelligunt; adeoque operibus salutem ascribunt cum *Pontificijs*. Verum latiore hujus controversiæ *διάσκεψιν* ad locum de *Justificat.* ablegantes, pergimus ad fidei adjunctum & cognata.

*Adjunctum
fidei.*

LXXI. *Adjunctum* ergo Individuum fidei est spes. *Heb. I. I. v. I.* Quæ nihil aliud est quam constans expectatio plenæ fruitionis eorum; quæ verè à Deo promissa fides creditur; hinc inter se ambæ conveniunt, quod utraq; feratur in res æternas promissas nobis à Deo; Differunt verò quod fides apprehendat præsentia, spes verò futura.

LXXII. *Cognata* sunt I. Quod fides in omnibus tam electis quàm renasis, tum infantibus tum adultis cum in Novo
tum

tum in Veteri Testamento una sit, Ephes. 4. v. 5. non multiplex; Specie sc. licet non numero. Hab. 2. v. 4. *Secundo* quod fides sit vel firma vel infirma. Non enim semper, nec in omnibus fax ardens est, sed sæpe linum. Es. 42. 2. tantum fumigans, scintillaque ob parvitatem suam vix conspicua, sic erat magna fides in Centurione. Matth. 8. v. 8. & Muliere Cananea c. 15. 28. Attamen datur & imbecillis Rom. 14. 21. Absit verò ut hac distinctione Scholasticorum commentum de fide implicita & explicita statuinemus. Quippe fidem illi derogari qui implicitè credit, è superioribus liquet: Non enim in ignorantia, sed Dei cognitione ea consistit. Vide Bald. Casib. Conscien. l. 2. c. 1. cas. 6. §. 57. Bene autem notandum est, fidem imbecillem æquè justificare ac robustam. Hæc enim Operatio ipsi attribuitur ratione Objecti, quare si fides in Objecto non hallucinatur, sed inter trepidationes illud apprehendit, fiducia quanquam languida, est quidem infirma & modica fides, vera tamen: *etiam exigua fides*, ait Gerb. in Aphor. Pract. p. 191. *Christum, ut gemmam complectitur, ideò Deus eam intuetur, sicut gemma in ornatu elucet.* *Etiamsi fides tua* inquit Brennius in Es. 42. 2. *nec lucem hominibus nec calorem cordi tuo afferat, tamen eam non abjicit Christus, modo incrementum ores.* Nam Sp S. clamans in corde nostro. Rom 8. 15. v. 26. 27. Infirmiitati huic medetur, per verbi divini auditum Rom. 10. v. 14. Psal. 119. v. 93. per Sacramentorum usum, Rom. 4. 11. 1. Pet. 3. 21. Et per preces assiduas Pl. 51. 12. Marc. 9. 24. siquidem hæc transferunt non modo montes persecutionum, sed & tentationum ac dubitationum Dn. D. Gerbard. d. l. & Marc. 11. v. 23. p. 188. Confer. Dn. D. Balduinus l. 3. c. 4. Cas. 12. Conscien. *Alfed.* Theol. Casuum c. 5. regul. 1. p. 58 59. 60. 61. 62. Ludovicus Duarte Casib. Conscien. c. 20. sect. priori quæst. 3. p. 496. Immittit autem Deus sanctisque viris talem animi trepidationem ne quis frena relaxet cupiditatibus & peccatis, quibus Spiritus S. gratia & fides excutitur, Eph. 4. 3. 1. Tim. 1. 10.

LXXIII. Tandem in descriptione Fidei sequitur finis; *Fidei Finis.*
 qui

qui duplex est, gloria nempe Dei, & salus nostra, qua sine fide non obtinetur. Nam quicumque æternæ vitæ hæres esse & fieri percipit, testimonium obtineat se placere Deo. Quia verò id, teste Apostolo, sine fide fieri impossibile dicitur, concludimus non minus singulos vitam æternam sperantes opus habere fide, ac volucres alis, aut fructus vivæ radice arboris. Sed jam contrahimus vela, Deoque supremo hujus navigationis Patrono pro felicissimâ ad portum deductione gratias depromimus humillimas, & quia versamur in magno hujus vitæ diluvio; ubi circumstantibus agitamur procellis, & non invenitur fida statio & locus eminentior, ubi pes columbe valeat aliquatenus requiescere: nusquam tuta pax, nusquam secura quies: ubiq; bella & lites, ubiq; hostes; foris pugna, intus, timores; præbe nobis Domine (suspiramus cum Augustin. Meditationib. cap. 37 §. 3. & §. 9.) contemplationis pennas, quibus induti, ad te volitemus sursum: & quia omne sinistrum dorsum jacet, tene mentem nostram, ne ad ima tenebrose vallis corruat: ne interveniente umbrâ terra à te vero justitia sole separemur: Et obductâ tenebrarum nebulâ, prohibeamur atq; respicere. Ita fiet ô DEUS!

F I N I S.

Errata graviora sic corriguntur:

Thes. 1. lin. 8. leg. πείρω, & lin. 24 leg. dilatationem, & lin. 25. leg. Steuch. Th. 5. l. 12. leg. quamvis. Th. 6. l. 2. leg. divini. Th. 8. l. 2. leg. contrarietur. Th. 9. l. 1. leg. de facili, l. 24. leg. tum & l. 30. leg. promptum. Th. 10. l. 6. 7. leg. cognitione, l. 11. leg. dubiis, l. 15. pro docet leg. vocat, & lin. 22. leg. ἄριστον. Th. 16. l. 2. leg. Sociniani, & l. 20. pro è leg. est. Th. 17. l. 8. leg. cum. Th. 19. l. 1. pro ut leg. ubi. Th. 23. l. 15. leg. à fiducia, Th. 24. l. 20. pro ex leg. &. Th. 25. l. 27. leg. ἀναστροφή. Th. 29. l. 4. leg. ipsi. Th. 33. l. 11. leg. Ex Steinio. Th. 35. l. 1. leg. pleriq;. lin. 14. pro faciat leg. fuit. Th. 39. l. 13. leg. Scultetus. Th. 42. l. 11. leg. Thomam. Th. 47. l. 29. leg. fide. Thes. 49. l. 15. leg. quia lin. 22. lege ἡγεμονία Thes. 50. l. 1. leg. me- retur. Thes. 53. l. 6. leg. Ravensberg. l. 23. leg. desciscere.

Reliqua quæ sunt leviora Lector pro suâ æquitate
corriget.

Erstes graviores sic corriguntur

Diele...
Stund...
Tages...
T...
T...
T...
T...
T...
T...
T...
T...
T...

Requis...
...

05 A 2155

ULB Halle
003 782 840

3

V317

B.I.G.

Farbkarte #13

Ἡ ἀληθὴ
 ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ
hoc est,
 TIO SANÆ DOCTRINÆ
 DE
 VIFICÆ FIDEI
 UIDDITATE,
Quam
 CONSENSU
 di DD. Theologorum Collegii
 leberriam Witteberg. Academiã
Sub
 PRÆSIDIO
Reverendi Amplissimi, Excellentissimi
ac Praclarissimi,
 ANNIS HÜLSEMANNI,
 ictoris ac Professoris in inclyta hac
 entissimi, Dn. Præceptoris Fautoris ac Pa-
 ui magni æternum magnificiendi.
Publico Examine subicit
 HACKMAN Otterndorpio Hadelenf.
 N AUDITORIO MAIORI
d. 1. Augusti.
 WITTEBERGÆ
 HANNIS RÖHNERI Acad. Typogr.
 Anno M. DC. XXXIX.